

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

«СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В
УКРАЇНІ»

До захиснику
Власенко

Студентка 2 курсу магістратури заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Парламентаризм та парламентська діяльність»

Балабанська Лідія Василівна

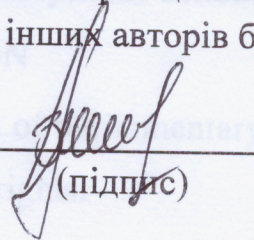
Науковий керівник

доктор політичних наук, професор, доктор суспільних наук, професор гуманітарних наук (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej Республіки Польща)

Гошовська Валентина Андріївна

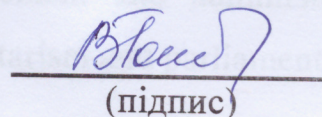
Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань

Студентка

(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри парламентаризму від «04» грудня 2023 р., протокол № 14

Завідувач кафедри парламентаризму
доктор політичних наук, професор
Гошовська Валентина Андріївна

(підпис)

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Балабанська Л.В. Становлення та розвиток парламентських об'єднань в Україні. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Парламентаризм та парламентська діяльність». - 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Парламентаризм та парламентська діяльність».

Зміст анотації. В магістерській роботі досліджуються теоретичні аспекти становлення парламентських об'єднань, включаючи їх поняття, функції та історичний контекст в Україні. Також визначається вплив парламентських об'єднань на політичну систему країни, розглядаючи їхню роль у формуванні політичних рішень, взаємодії з іншими політичними силами та громадянським суспільством, а також оцінці ефективності та транспарентності їхньої діяльності. В роботі розглядається є аналіз факторів, що впливають на розвиток парламентських об'єднань та надаються рекомендації для їхнього подальшого вдосконалення. Очікувані результати дослідження включають виокремлення теоретичних положень, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підтримку розвитку та покращення ролі парламентських об'єднань в Україні.

Ключові слова: Парламентські об'єднання, політична система влади, історичний контекст, законодавчий процес, концептуальні основи.

ANNOTATION

Balabanska L.V. Formation and development of parliamentary associations in Ukraine. – Qualifying master's thesis on manuscript rights.

Qualifying master's thesis for obtaining a degree of higher education of the second (master's) level in the field of knowledge 281 "Public management and administration" of the educational and professional program "Parliamentarism and parliamentary activity". - 281 "Public management and administration" of the educational and professional program "Parliamentarism and parliamentary activity".

Abstract content. The master's thesis examines the theoretical aspects of the formation of parliamentary associations, including their concepts, functions and historical context in Ukraine. The impact of parliamentary associations on the political system of the country is also determined, considering their role in the formation of political decisions, interaction with other political forces and civil society, as well as evaluating the effectiveness and transparency of their activities. The work deals with the analysis of factors affecting the development of parliamentary associations and provides recommendations for their further improvement. The expected results of the study include the identification of theoretical provisions, proposals and recommendations aimed at supporting the development and improvement of the role of parliamentary associations in Ukraine.

Keywords: Parliamentary associations, political system of power, historical context, legislative process, conceptual foundations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	9
1.1. Поняття і функції парламентських об'єднань	9
1.2. Історичний контекст становлення парламентських об'єднань в Україні	20
1.3. Теоретичні підходи до аналізу ролі парламентських об'єднань в системі репрезентації та прийняття рішень.....	26
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ПОЛІТИЧНУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	33
2.1. Поняття і функції парламентських об'єднань в контексті української політичної системи.....	33
2.2. Аналіз впливу парламентських об'єднань на формування політичних рішень та законодавчий процес в Україні	37
2.3. Взаємодія парламентських об'єднань з іншими політичними силами та громадянським суспільством.....	42
2.4. Оцінка ефективності та транспарентності роботи парламентських об'єднань у контексті української політичної системи.	48
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	54
3.1. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на становлення та розвиток парламентських об'єднань в Україні	54
3.2. Аналіз сучасного стану парламентських об'єднань та їх роль в системі влади	61
3.3. Рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення ролі парламентських об'єднань в Україні	67
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Парламентські об'єднання, відомі також як фракції, є важливими елементами політичної системи країн з парламентською формою урядування. Україна, в якості незалежної держави з 1991 року, проходить складний шлях становлення та розвитку своєї політичної системи. На цьому шляху парламентські об'єднання відіграють вагому роль у формуванні та реалізації політичних рішень та законодавчих актів.

Тема дослідження цієї магістерської роботи полягає у ретельному аналізі історичного становлення та динаміки розвитку парламентських об'єднань в Україні, а також у дослідженні їхньої ролі в політичній системі та у законодавчому процесі країни. Спеціальна увага надається аналізу механізмів взаємодії парламентських об'єднань з іншими політичними силами і громадянським суспільством.

Актуальність дослідження. Дослідження становлення та розвитку парламентських об'єднань в Україні має надзвичайну актуальність у зв'язку зі складними політичними та соціокультурними трансформаціями, які відбулися в країні протягом останніх десятиліть.

Україна пережила ряд ключових подій, таких як Майдан, революція Гідності та подальша війна на сході країни, і пізніше повномасштабна війна. Ці події вплинули на політичну систему та змінили баланс сил у парламенті. Розуміння того, як ці зміни вплинули на структуру та функції парламентських об'єднань, є важливим для аналізу сучасного політичного ландшафту. Український парламент відіграє ключову роль у прийнятті законів та регулюванні життя суспільства. Зрозуміння внутрішнього функціонування парламентських об'єднань та їх вплив на законодавчий процес стає важливим для вдосконалення процедур та розробки ефективних політичних рішень. Фракції в парламенті відіграють роль посередників між громадянами і владою. Дослідженням ролі парламентських об'єднань можна визначити, наскільки ефективно вони представляють інтереси різних груп громадян у політичному процесі. Україна є важливим гравцем на міжнародній арені, і розуміння внутрішньої політичної динаміки має важливе значення для зовнішньої політики та співпраці з міжнародними партнерами. Зокрема, з огляду на роль

парламентських об'єднань, в Україні відчутна потреба в реформах політичної системи для підвищення її ефективності та демократичності. Дослідженням цієї теми можна надати аналітичний матеріал для розробки реформаторських ініціатив.

З огляду на ці обставини, дослідження становлення та розвитку парламентських об'єднань в Україні має важливе значення для подальшого політичного та соціального розвитку країни, а також внесе вагомий вклад у наукове обґрунтування реформ політичної системи.

Метою роботи є системний аналіз становлення та розвитку парламентських об'єднань в Україні з метою визначення їхньої ролі та впливу на політичну систему та законодавчий процес країни.

Завдання дослідження:

1. Вивчити історичний контекст становлення та розвитку парламентських об'єднань в Україні, зокрема їхню роль у політичних подіях та процесах в період незалежності країни.
2. Проаналізувати формування та розвиток парламентських об'єднань в українському парламенті з урахуванням їхнього складу, структури та політичних позицій.
3. Дослідити роль парламентських об'єднань у прийнятті важливих політичних рішень та законодавчому процесі, включаючи їхню взаємодію з іншими парламентськими фракціями та громадянським суспільством.
4. Проаналізувати внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на розвиток парламентських об'єднань, включаючи політичні, економічні та соціокультурні аспекти.
5. Надати рекомендації щодо подальшого вдосконалення ролі та функцій парламентських об'єднань в політичній системі України, а також для сприяння розвитку демократичних інститутів країни.

Об'єктом дослідження є становлення та розвиток парламентських об'єднань в Україні.

Предметом дослідження є історичний контекст, структура, функції та вплив парламентських об'єднань на політичну систему та законодавчий процес України.

Методи дослідження. Для проведення дослідження становлення та розвитку парламентських об'єднань в Україні можна використовувати різноманітні методи дослідження:

1. Аналіз літератури: Систематичний огляд наукової літератури є необхідним етапом дослідження. Він допоможе визначити ключові теоретичні підходи, поняття та підходи до аналізу парламентських об'єднань в контексті України.

2. Історичний аналіз: Вивчення історичних джерел і подій, пов'язаних із становленням та розвитком парламентських об'єднань в Україні, може надати контекст і розуміння їхньої еволюції.

3. Компаративний аналіз: Порівняння досвіду України з іншими країнами, де існують парламентські об'єднання, дозволяє виявити схожість та відмінності, а також визначити найкращі практики та можливі області для політичних реформ.

4. Аналіз документів: Документальний аналіз парламентських документів, рішень та законів, пов'язаних з роботою парламентських об'єднань, допоможе розкрити їхню роль у законодавчому процесі.

5. Аналіз засобів масової інформації: Вивчення публікацій у засобах масової інформації та соціальних медіа, пов'язаних із роботою парламентських об'єднань, може дати уявлення про їхню популярність та вплив на суспільство.

Наукова новизна дослідження. Дослідження включає детальний аналіз історичного становлення парламентських об'єднань в Україні, що раніше був предметом обмежених наукових досліджень. Аналіз дозволяє визначити унікальні особливості цього процесу в українському політичному контексті. Робота виділяється тим, що зосереджується на ролі та впливі парламентських об'єднань на політичну систему України. Цей аспект дозволяє розуміти, як внутрішні політичні структури впливають на демократичний розвиток країни.

Дослідження включає вивчення взаємодії парламентських об'єднань з іншими політичними силами та громадянським суспільством. Цей аспект розкриває роль фракцій в більш загальному політичному контексті. Дослідження надає конкретні рекомендації для подальшого вдосконалення ролі та функцій парламентських

об'єднань в Україні. Це важливо з погляду подальших політичних реформ та покращення демократичних процесів в країні. Дослідження враховує міжнародний контекст та порівнює досвід України з іншими країнами. Це дозволяє визначити, наскільки український досвід відповідає або відрізняється від міжнародних стандартів та найкращих практик. Дослідження розглядає актуальні питання та виклики, пов'язані із становленням та функціонуванням парламентських об'єднань в Україні, і надає обґрунтовані рекомендації щодо їх вирішення.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Розуміння ролі та впливу парламентських об'єднань допомагає розробляти стратегії та тактики для підвищення ефективності законодавчого процесу та прийняття політичних рішень. Рекомендації, надані в результаті дослідження, можуть слугувати основою для подальших політичних реформ, спрямованих на вдосконалення демократичних інститутів та політичної системи України. Дослідження може сприяти зміцненню відкритості та прозорості роботи парламентських об'єднань, що є важливим для підтримання довіри громадськості до політичних інститутів. Розуміння внутрішньої структури та роботи парламентських об'єднань може сприяти більшій активності громадян, адже вони краще розуміють, як впливати на політичні процеси через вплив на фракції та парламентарів. Знання про роль парламентських об'єднань в Україні може бути корисним для міжнародних організацій та партнерів, які співпрацюють з Україною в галузі демократії та розвитку.

Апробація результатів дослідження. Балабанська Лідія. Роль Революції Гідності у забезпеченні свободи в Україні. Вітчизняний парламентаризм: сучасні виміри Гідності та Свободи українського народу : матеріали щоріч. Всеукр. круглого столу (Київ, 23 листоп.2022 р.) : / за ред. Л.Г. Комахи, В. А. Гошовської. Київ : Навч.-наук. ін.-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022. С. 17-20.

Структура магістерської роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

1.1. Поняття і функції парламентських об'єднань

Парламентські об'єднання, також відомі як парламентські фракції або групи, представляють собою ключові структури в парламентській системі багатьох країн, включаючи Україну. Ці об'єднання об'єднують депутатів, які мають схожі політичні переконання, і грають важливу роль у законодавчому процесі та політичному житті країни.

Парламентські об'єднання - це групи депутатів або парламентарів, які об'єднуються на основі спільних політичних поглядів та інтересів. Вони є складовою частиною парламентської структури і функціонують як фракції, групи або блоки, залежно від правил та законів кожної конкретної країни. [5. с.33]

Україна має свою власну систему парламентських об'єднань, яка включає фракції у Верховній Раді. Фракції можуть бути утворені на основі різних політичних партій або об'єднувати незалежних депутатів з подібними поглядами. Вони грають важливу роль в законодавчому процесі, прийманні рішень та роботі парламенту загалом.

Парламентські об'єднання виконують різноманітні функції в політичній системі країни [13]:

1. Парламентські об'єднання відіграють роль представників громадян перед владою. Вони виражають погляди та інтереси своїх виборців у законодавчому органі та ухвалюють рішення, які відображають політичну волю нації.

2. Парламентські об'єднання беруть активну участь у процесі прийняття нових законів та внесенні змін до існуючого законодавства. Вони розглядають законопроекти, обговорюють їх та голосують за їхнє прийняття або відхилення.

3. Фракції в парламенті відіграють важливу роль у контролі за діяльністю виконавчої влади та інших гілок влади. Вони можуть вимагати звіту

від уряду та виконавчої влади, проводити парламентські слухання та розслідування.

4. Парламентські об'єднання можуть брати участь у утворенні коаліційного уряду та визначенні складу кабінету міністрів. Вони можуть надавати підтримку конкретному кандидатові на пост прем'єр-міністра та участь у урядових переговорах.

5. Парламентські об'єднання активно працюють у комітетах парламенту, де вони обговорюють та вносять пропозиції до законопроектів та рішень, що потребують ретельного вивчення.

6. Фракції можуть пропонувати власні політичні ініціативи, які можуть стати основою для нових законодавчих актів або змін до існуючих.

7. Парламентські об'єднання можуть входити в коаліції або укладати угоди з іншими фракціями для досягнення спільних цілей та вирішення політичних питань.

8. Фракції ведуть публічну інформаційну діяльність та комунікують з громадськістю, що допомагає пояснити свою політику та рішення виборцям.

Усі ці функції парламентських об'єднань роблять їх важливими учасниками політичного життя країни та регулюють їхні відносини з іншими гілками влади та громадськістю. Вони визначають політичний ландшафт і впливають на прийняття важливих рішень, що стосуються країни.

Парламентські асоціації — це організації, які об'єднують законодавців з різних країн для сприяння демократичному врядуванню та зміцненню парламентської демократії. Ці асоціації мають давню історію, починаючи з кінця 19 століття, коли було засновано Міжпарламентський союз (МПС). Відтоді парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у сприянні міжпартійній співпраці та діалогу, обміні досвідом і найкращими практиками, а також у відстоюванні парламентської реформи [18].

Парламентські асоціації — це організації, які об'єднують законодавців з різних країн для сприяння демократичному врядуванню та зміцненню парламентської демократії. Вони часто створюються як неурядові організації

(НУО), а їхніми членами зазвичай є парламентарі або колишні парламентарі. Історичний розвиток парламентських асоціацій можна простежити наприкінці 19 століття, коли у 1889 році було засновано Міжпарламентський союз (МПС). МПС було засновано з метою сприяння миру та демократії через міжпарламентський діалог і співпрацю. . Відтоді парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у просуванні демократичного врядування в усьому світі. Вони забезпечили законодавцям платформу для обміну ідеями та досвідом і допомогли зміцнити парламентські інститути та практику.

Функції депутатських об'єднань різноманітні та багатогранні. Однією з їхніх найважливіших функцій є сприяння міжпартійній співпраці та діалогу. Об'єднуючи законодавців з різних політичних партій і країн, парламентські асоціації забезпечують форум для конструктивних дебатів і дискусій. Це допомагає зміцнити довіру та розуміння між різними політичними акторами та може призвести до кращих результатів політики. Інша ключова функція парламентських асоціацій — це створення платформи для законодавців для обміну досвідом і кращими практиками. Навчаючись один в одного, законодавці можуть покращити власні парламентські практики та процеси, а також зробити внесок у розвиток передового досвіду на міжнародному рівні. Нарешті, парламентські асоціації відіграють важливу роль у відстоюванні парламентської реформи та зміцненні парламентської демократії. Вони можуть сприяти підвищенню обізнаності про важливість парламентських інституцій і практики, а також можуть працювати над просуванням реформ, які підвищують ефективність і підзвітність цих інституцій [22. с.56].

У світі є багато прикладів парламентських асоціацій, кожна з яких має свої цілі, діяльність і досягнення. Одним із найвідоміших парламентських об'єднань є Міжпарламентський союз (МПС), до якого входять понад 170 національних парламентів. МПС працює над просуванням миру, демократії та прав людини через міжпарламентський діалог і співпрацю. Ще однією ключовою парламентською асоціацією є Парламентська асоціація Співдружності (СРА), яка об'єднує законодавців з усієї Співдружності для обміну досвідом і

найкращими практиками. СРА відіграла важливу роль у просуванні парламентської демократії та прав людини, а також допомогла зміцнити парламентські інститути в багатьох країнах Співдружності. Незважаючи на численні досягнення, парламентські асоціації стикаються з низкою проблем, включаючи обмежені ресурси, політичну поляризацію та зростання авторитаризму в деяких країнах. Щоб подолати ці виклики, парламентські асоціації повинні продовжувати впроваджувати інновації та адаптуватися, а також працювати разом для сприяння демократичному врядуванню та парламентській реформі.

Політичний розкол, притаманний будь-якій державі, демократично проходить через стіни Верховної Ради. Ефективність парламенту в першу чергу залежить від його внутрішнього устрою та порядку реалізації парламентських механізмів. Враховуючи те, що це колегіальний орган, особливого значення набувають питання організації діяльності членів не лише під час сесії, а й поза нею. У результаті формуються депутатські об'єднання як структурні складові законодавчого органу, що сприятиме виконанню органом своїх основних функцій. Після отримання мандата депутата Верховної Ради типовим бажанням більшості народних обранців є об'єднання власних зусиль із зусиллями партнерів для досягнення спільної мети. Спроби інтеграції зазвичай закінчуються створенням різноманітних парламентських об'єднань [42. с.75].

В Україні процес формування партій знаходиться на початковій стадії розвитку, це зумовлено тим, що парламентські партії, особливо більшість із них, виявляються складеними з різних зацікавлених сторін, ці партії прагнуть досягти власних інтересів. З цього приводу відомий соціолог, історик, економіст М. Вебер вважає, що партії ефективні лише тоді, коли вони мають підтримку інших партій. Як наслідок, реалізація політики через партії потребує допомоги інших партій. Як наслідок, дослідження засад внутрішньопарламентських об'єднань як груп інтересів сприяє виявленню глибинних причин формування парламентської політики в Україні на парламентському рівні.

У науці існує два основних підходи до тлумачення слова «група інтересів», перший — функціональний, другий — організаційний. Прихильники першого пропонують існування офіційної організації, пов'язаної з асоціацією та яка має фіксоване членство, як основний засіб визначення рамок явища. Організаційний підхід до дослідження характеризується великим ступенем суб'єктивності, його ще називають вузьким. Він поширений серед науковців західного світу і вже понад століття діє як частина механізму формування державної політики.

У загальному розумінні група інтересів – це група громадян, яка утворюється з метою досягнення певної мети. Крім того, колективу властивий інтерес, який не тільки визначає принципи його формування і визначає склад членів, а й вказує на мету їхньої колективної діяльності. Група інтересів може мати формальну або неформальну структуру. В першу чергу це залежить від типу асоціації [19].

За складом, стилем зайнятості, способом фінансування та базою підтримки американські дослідники груп інтересів Г. Алмонд і Дж. Пауелл поділяють такі чотири типи організацій [10].

1) Спонтанно сформовані організовані групи, спрямовані на вирішення проблеми фрустрації, розчарування та інших сильних емоцій. Ці групи не можуть бути об'єктом дослідження.

2) Неасоційовані групи, автори класифікації вважають, що вони мають низьку організованість і складаються зі спільного інтересу, пов'язаного з етнічною приналежністю, місцем проживання, релігією, родинними зв'язками тощо.

3) Групи інституційних інтересів, які складаються з політичних партій, корпорацій і парламенту і спрямовані на вираження власних інтересів або інтересів інших осіб у суспільстві. Вони поширені в культурах з низьким ступенем цивільного розвитку, асоціації між групами ще не є ефективними для формування спільних інтересів громадськості.

4) Асоціативні групи, які формуються безпосередньо для представлення інтересів певного сектора або населення і мають, за типовою організацією,

структурний склад. До них належать профспілки, асоціації ділових людей тощо. Це найпоширеніша форма груп інтересів у розвинутих демократіях, які завдяки умовам процвітання здатні обмежити вплив неконституційних, неасоціативних та інституційних груп. [2, с. 130-135].

Класичними прикладами парламентських асоціацій є асоціації, засновані на політичних принципах, і асоціації, засновані на неполітичних принципах.

1) Політична модель депутатських об'єднань. Ця ідея випливає з первинного підходу: більшість політичної влади в парламенті як національному форумі для вироблення колективної позиції держави. Його мета – забезпечити ефективну діяльність об'єднань парламентарів у політичних питаннях. З юридичної точки зору, неполітичні асоціації членів законодавчого органу все ще розглядаються поза увагою та підлягають лише правовому регулюванню, це стосується внутрішньопарламентських процедур, які стосуються діяльність партій влади.

2) Стосовно неполітичної моделі, то такий спосіб формування депутатських об'єднань не пов'язаний із значною політичною активністю як законодавчого органу, так і суспільства в цілому, це цілком логічно, оскільки він використовується в країнах з демократичними цінностями, які не є надто високими. розроблений у загальноприйнятому розумінні. Безполітична модель, як правило, використовується у більшості парламентських місць верхнього рівня, мета цих місць — представляти регіони. Це цілком раціонально і точно, а також позбавлене негативного сприйняття, оскільки за наявності нижньої палати, яка відкрита для політичних дискусій та організації, верхня палата функціонує як аполітичний арбітр. Це все ще переважно теоретична концепція, а на практиці на неї також впливають політичні аргументи.

Змішану модель відрізняє наявність формальних правил, створення, функціонування та припинення як політичних, так і неполітичних парламентських об'єднань. Його переваги полягають у тому, що більшість сфер законодавчої діяльності парламентаріїв підлягають правовому регулюванню та мають формалізовану систему правил. Яскравим прикладом цього стилю є

парламенти англосаксонських держав, але це не рідкість, інші держави континентальної системи також використовують цей метод.

Спроби утворити та налагодити роботу цих об'єднань мають досить очевидний вплив як на ефективність законодавчого органу, так і на позапарламентську політико-правову діяльність. За типом політичного представництва всі вони мають інституційну складову, оскільки представлені інтереси груп народних депутатів України (рис. 1).

Рис. 1. Структурна класифікація парламентських об'єднань

Джерело: згруповано автором

Зупинимось на кожній складовій парламентського структуралізму докладніше.

1) Фракції. Найважливішу позицію в структурах парламентів демократичних держав займають афілійовані з ним політичні партії. Кожна партія, яка має членів у парламентській асамблеї, створює свою партійну філософію. Як відомо, класичний підхід до визначення поняття «депутатська фракція» зафіксовано у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: «багато представників громадськості, включно з президентом країни, організовані у формальні асоціація, що йде певним шляхом, розробленим цією партією» [4, с. 1548]. Формальний загальний підхід, зазначений у тексті, є основною метою фракції, яка полягає в представленні політичного стану в парламентській асамблеї. І навпаки, визначення не враховує та не відображає інші важливі правові атрибути [51. с.11].

У «Юридичній енциклопедії» парламентська фракція — це об'єднання законодавців у однопалатному парламенті або палаті двопалатного парламенту, яке має право виконувати парламентські функції. Це визначення не включає

партійну ідентифікацію, хоча автор у коментарях визнає, що в розвинутих країнах об'єднання з політичною партією є єдиною підставою для формування фракції, допускається об'єднання членів кількох партій в одну партію.

Важливо звернути увагу на аналіз К. Гейдара та Р. Кула щодо парламентської фракції як організованої групи осіб (авторів – учасників) формального органу, який обирався від однієї партії або кількох різних партій, які не конкурувати між собою на виборах. У цьому визначенні в центрі уваги – формування парламентської партії, а пріоритет – результати виборів і формування депутатської фракції. Зазначене властивість демонструє узгодженість внутрішньої організації Парламенту та обумовленість політичної структури законодавчого органу результатами виборів. Іншими словами, допускається формування коаліційних груп, до складу яких входять представники різних політичних партій зі схожими ідеологіями та ідентичними цілями. Остаточним атрибутом асоціації є не партійна ідентифікація, а радше конкретні політичні переконання, які вони мають. Наведена характеристика не включає всі істотні властивості парламентських партій як політико-правового явища.

М. Грін визначає парламентську фракцію як організований колектив усіх членів відповідної партії у відповідному законодавчому органі, який уповноважений своїм статутом вимагати від своїх членів голосування відповідно до позиції та функціонування їхнього колективу. Автор визнає значення фракції як суб'єкта з власною організацією, яку фракція може реалізувати шляхом дотримання внутрішніх адміністративних правил (статут тощо). Інтерналізація процесів прийняття рішень, ритуалів та інструментів, які гарантують стабільність позиції та діяльності членів фракції, виключно делегована повноваженням фактичної фракції. Як зазначає О.Токар, формування фракцій відбувається за політичними принципами, тобто за умови приналежності до політичної партії чи об'єднання однотипних за політичною філософією законодавців. Інші окремі безпартійні члени також можуть приєднатися до фракцій.

2) Коаліції. Через природу демократичного процесу парламентський альянс є поширеним явищем у більшості демократичних країн. Коаліції — це організації, структуровані лінійно щодо боротьби за владу. Ось правила, угоди та концепції, які визначають, хто може обіймати які посади, хто може обіймати бажані посади та хто може їх змінювати. укладаються угоди та встановлюються стандарти, що вважається правильним, прийнятним і ефективним. Укладаються тимчасові угоди щодо способу взаємодії та зміни поведінки у відповідь на інших, початку та завершення взаємодії та способу дотримання взятих зобов'язань. Взаємна домовленість про визнання взаємних перспектив і взаємодоповнюючих ролей задокументована. Парламентським альянсом слід вважати угоду між політичними партіями в законодавчому органі, який формуватиме уряд, визначати сферу їх діяльності, розподіляти позиції між його учасниками та здійснювати політику. Для офіційного позначення парламентського альянсу в Україні вживається термін "коаліція депутатських сил у Верховній Раді" - добровільне об'єднання парламентських сил, яке формується у Верховній Раді за результатами виборів і на основі спільної політичної філософії. Це вигадка між двома або більше членами парламенту (політичних партій) що передбачає спільне формування уряду та участь у ньому [9, с. 21].

Поряд зі словом «політичний альянс» вчені придумали термін «політичний кластер». Т. Шмачкова вважає, що політичний блок є результатом соціального блоку. Блоком вважається послідовна система політичних владних відносин, союзів і поступок з боку різних соціально-політичних груп (панівних і підлеглих). Усередині політичної коаліції місця і ролі свідомо нерівні: домінуюча партія (партія) просуває свої первинні інтереси та концепції економічного, соціального та політичного розвитку; союзні групи часто демонструють свою головну стурбованість прагненням до гегемонії всередині партійної системи з боку всієї коаліції; «естафетні» групи, які перебувають у підлеглому положенні, можуть відігравати важливу роль у поширенні загального консенсусу, запропонованого коаліцією (функція «публіцистики»). Вся ця структура побудована за участю найнижчих компонентів, які зазвичай

вважаються меншістю, їхні інтереси, як правило, не задовольняються, але вони все одно вважаються важливими. Останні беруть участь у блоці, що зумовлена обставинами, що зумовлюють їхню участь. На відміну від моделі домінуючої та керівної характеристики блоку, визначення коаліції (союзу) ґрунтується на консенсусі та компромісі, а також балансі інтересів та зрівнянні всіх учасників незалежно від ступеня їхнього впливу. Іншими словами, створення коаліцій і блоків необхідне для досягнення колективних інтересів у політиці, незалежно від типу правління чи партійної системи. Крім того, показники їх розвитку та функціонування суттєво відрізняються від зрілих демократій та держав, які ще перебувають у стадії формування. Це пояснюється особливою природою існуючих політичних інститутів.

3) Більшість. Утвердження конституційного статусу та значення Верховної Ради України в структурі стримувань і противаг безпосередньо залежить від успішного вирішення завдання її внутрішнього складу, а саме створення в представницькому органі систем, традиційно пов'язаних із із зарубіжною конституційною практикою, наприклад парламентською більшістю. Р. Мартинюк визначає парламентську більшість як абсолютну і складається з конституційного представництва депутатського корпусу з метою забезпечення нормального функціонування законодавчого органу: законодавчого, установчого та контрольного [7].

Важливість коаліційної більшості у складі парламентських механізмів є вирішальною в усіх ситуаціях. Це значення особливо актуальне в парламентських і гібридних урядах біля них, уряд формується парламентським методом. Визнані типи уряду згадуються у відповідних документах як частина уряду. У цьому випадку здатність політичних партій дотримуватися формальної та організованої процедури діяльності, найважливішою з яких є створення коаліції більшості та стабільного, активного уряду на її основі, має першорядне значення для легітимності парламентського правління. як форма правління. У парламентських і змішаних республіканських урядах позиція більшості в парламентській системі є найважливішим інструментом для створення

політичного руху, формування уряду та його використання для реалізації поставлених цілей. В уряді представлений той партійний округ, який має більшість. Натомість опозицією вважаються партії чи сили, які не беруть участі у створенні кабінету. Формування коаліційної більшості в парламентській асамблеї демонструє здатність залучених політичних партій поділяти політичні ідеї. Ці погляди узгоджені щодо принципів внутрішньої та зовнішньої політики, політичного напрямку та основи коаліції більшості, стають основою їх розвитку.

4) Опозиція. Одним із компонентів процесу стримувань і противаг в організації «горизонтальної влади» в сучасних демократичних суспільствах є парламентський нагляд за діями виконавчої влади. Роль парламенту у здійсненні контролю полягає насамперед через інституціоналізований характер парламентської опозиції, метою якої є критична оцінка діяльності уряду більшості, а також визначення та представлення альтернативних рішень політичним та соціальні проблеми суспільства. Як зазначає Ільницька, «парламентську опозицію можна розглядати як форму діяльності, яка покликана регулювати уряд (главу держави) і володіти владою в майбутньому. Метою створення парламентської опозиції є регулювання та оцінка політики більшості, і розробити нову стратегію розвитку суспільства.

Механізми парламентського контролю найефективніше використовуються через сформований опозиційний уряд («тіньовий кабінет міністрів»)» [12]. Інший підхід пропонують науковці Б. Кухта, А. Романюк, Л. Старецька, які зазначають, що парламентська опозиція є депутатська (депутатська) група/фракція політичної партії, яка представлена в парламенті, або коаліція партій, які опозиційно ставляться до політики уряду та/або глави держави.. Обговорюючи визначення терміну «парламентська опозиція», Важливо визнати, що її учасники не можуть підтримувати як політичну стратегію уряду, так і керівництво президента країни. Позиція парламентської опозиції не передбачає представництва в органах виконавчої влади чи участі у формуванні уряду. опозиція – захищати та просувати інтереси суб'єкта опозиції шляхом забезпечення їх участі в парламентській системі контролю.

Вивчивши структурні складові депутатських об'єднань, ми можемо самостійно визначитися з поняттям. Таким чином, ми вважаємо, що парламентські асоціації слід розглядати як добровільне об'єднання членів різних партій і груп, які мають подібну філософію щодо досягнення своєї мети, що базується на політичній, неполітичній або гібридній моделі формування групових інтересів, з метою повної реалізації потенціалу кожного окремого учасника для досягнення цілей державного значення.

Важливо зосередитися на цій важливій відмінності. Феномен асоціації привів до питання про її походження, необхідність і обумовленість. У більшості країн законодавство визначає, що є необхідним для такого типу асоціації. З іншої точки зору, парламентські асоціації є прямим похідним від права особи на асоціацію, тому що вони служать меті, яка безпосередньо пов'язана з правами особи на асоціацію, а саме меті досягнення цілей і завдань. З іншого боку, депутатські об'єднання розглядаються як інституційні складові самого парламенту, формування та діяльність яких безпосередньо впливає на його функціонування. У зв'язку з цим основою для створення цих об'єднань, як і будь-якого іншого об'єднання громадян, має бути добровільна складова, тобто складова, яка є добровільною і допускає вихід або вступ.

1.2. Історичний контекст становлення парламентських об'єднань в Україні

В історії розвитку парламенту та його парламентаріїв визнаються такі кроки [11]:

1. I створення інституту парламентаризму (14-19 ст.). На цьому етапі відбувався процес становлення парламенту як частини держави, а також розробка методики його формування.

2. II - золота ера парламентської демократії, яка також відома як розквіт парламентів і парламентської демократії (кінець XVIII - початок X століття),

оскільки парламенти обиралися на основі кваліфікації своїх виборців і інтереси конкретного класу.

3. III - криза парламентської демократії (починаючи з 20 ст.). Парламент більше не вважав себе «компанією односторонців»: інші соціальні класи вимагали участі в прийнятті політичних рішень; створені партії, що представляють їхні інтереси; були розбіжності у поглядах парламентарів і виконавчої влади; розгорнулася дискусія щодо того, що парламент має поступитися керівною роллю уряду. Однак у країнах з чітко визначеними державними повноваженнями парламент не мав зниження своїх повноважень. Наприклад, у США Конгрес не є цілком законодавчою владою, а є центром зближення різних політичних партій, які покликані досягати консенсусу.

4. IV – період відродження (друга половина 20 ст.), оскільки парламент відіграє значну роль у сфері філософії, визначає особливості політичної культури, має значний вплив на загальні ЗМІ.

Для оцінки важливості діяльності парламенту щодо суспільного розвитку особлива увага приділяється її функціонуванню та активізації. Сьогодні ніхто не заперечуватиме спільність більшості конституцій: вони пройшли через парламенти, які брали безпосередню участь у їх створенні, а правовою основою кожної країни є функціонування всього механізму державного управління.

Парламент і поняття парламентаризму асоціюються між собою, але не є синонімами. Існують різні визначення цих термінів. Наведемо один приклад цього визначення.

Парламентаризм є значущим принципом управління державою і суспільством. У цій системі парламент має велике значення. Парламентаризм є найпочеснішою формою правління і не може бути поза урядом.

Наявність парламентаризму в будь-якій країні в першу чергу визначається наявністю потужного, дієвого та авторитетного парламенту. Це забезпечує провідну роль країни в управлінні державними справами і забезпечує першість країни в механізмі державного управління. Формування суспільно-політичного

феномену парламентаризму історично перебуває під впливом соціально-політичної еволюції країн світу і пов'язане зі створенням сучасних держав.

Інколи історія парламентської демократії пов'язується з конкретними історичними прикладами прямої демократії. Ця музика, особливо пов'язана з періодом Київської Русі, зазвичай виконується як данина пам'яті померлим членам родини чи предкам. Сьогодні форми прямої демократії, особливо референдуми, часто пов'язують із поняттям так званої плебісцитної демократії і фактично протистоять парламентській демократії. На території корінного населення практика обрання політичного представництва через відповідні інституції була впроваджена пізніше: за часів існування Запорізької Січі та Гетьманства (XVI-XVIII ст.).

Деякі органи військового управління в той час також мали виборний характер. Серед представницьких інституцій, які діяли на той час дещо на постійній основі, важливо виділити Генеральну військову раду та Раду старшин. Історія парламентаризму на початку України має полягати у створенні національної держави під час національно-визвольної кампанії 1917-1920 рр. інституцій, які є представницькими і владними над державою. Найвідомішою з них була Українська Центральна Рада [10].

Однак процес обрання членів цих інституцій був опосередкованим, і представники обиралися від організацій, які були політичними чи неполітичними, різних верств населення (корпоративне чи куріальне представництво), а також від різних регіонів країни. За радянських часів негативна репутація парламентаризму на рівні політичної та правової філософії супроводжувалася використанням специфічних принципів у практиці створення формальних органів державної влади, які були передусім вищою точкою системи. Новий етап розвитку українського парламентаризму розпочався з відновленням національної незалежності (1991 р.).

Слово «парламентаризм» вперше було популяризовано в 19 столітті, але воно ніколи не використовувалося в основних законах. В основному він використовувався в літературі для опису британської державної системи того

конкретного часу. Тому обговорювалася концепція «золотого віку парламентаризму». Пізніше цей термін став визнаним у всій європейській спільноті. Його синоніми перетворилися на такі терміни: «Парламентський режим», «Парламентська (парламентська) держава», «Парламентська система», «Парламентська демократія» та ін.

Крім того, тема обговорювалася виключно в контексті так званих парламентських (парламентських) форм державної влади. Природу речі вони пов'язували з особливостями організації та функціонування вищих ланок державного устрою, зі специфічним типом взаємовідносин між законодавчою та виконавчою владою, а також значенням (суттєве, керівне, діяльне та ін.) парламентської системи. Однак ідея парламентаризму не пов'язується з конкретним типом правління. Практика парламентської демократії має універсальний характер, незалежно від прийнятої форми правління. Протягом 19-20 століття поняття парламентаризму стало загальноприйнятим, його популярність сьогодні вважається еквівалентом соціального просування.

Поява парламенту як фундаментального політичного інституту фактично була спричинена деспотією, і конкретними прикладами такого типу влади є тиранічна поведінка феодалізму. У 1215 році в Англії барони відмовилися прийняти існуючу владу, вони натомість повстали проти короля, який був змушений представити своїм підданам так звану Велику хартію вольностей, цей документ визначав відносини між монархом і його підданими. . Вибраний комітет з 25 членів королівської сім'ї повинен був стежити за дотриманням королем положень і умов хартії. Цей комітет прийнято вважати прототипом англійського парламенту, а Велику хартію вольностей — «наріжним каменем демократії», оскільки він визначає основні принципи парламентського правління, і найважливішим із них є те, що влада монархії не необмежений. Розширена рада баронів, яка була перейменована в парламент, вперше відбулася в 1258 році в Оксфорді, а в 1352 році англійський парламент був розділений на дві палати, або гілки: верхню (спадкові лорди Палати) і нижню (Палата громад будинок) [10].

Дворянська рада, яка була при королі (її іноді називали курією), мала обмежену владу над монархом. Воно походить із ради середини XIII ст. Кажуть, у Франції сформувався парламент. Під час правління короля Людовіка IX Святий зайняв місце феодальному ладу, тут була створена постійна Рада, яка складалася з Великої та Малої Рад. Французький парламент того часу не тільки виконував найвищі державні функції (законотворчість, контроль за виконанням законів, утриманням столичних вулиць і доріг), але й мав обов'язок спостерігати за станом міста, контролювати будівництво житлової нерухомості, піклуватися про санітарну інфраструктуру міста, а також постачати місто продуктами харчування та водою. У 1302 році французький король Філіп IV Красивий організував більшу Раду світських і духовних феодалів, яка стала попередником державного органу, який представляв державу. Були учасники від духовенства, найбільших магнатів, а також вперше до складу ради були допущені представники третього стану — міщани, а також делегати від збіднілих селян. Цей колектив держав отримав назву Генеральних штатів. Крім Парижа, ці зустрічі також проводилися у великих округах. Французька феодальна монархія мала ознаки державно-представницької демократії. Король скликав генеральні штати, щоб створити політику та отримати гроші, він мав намір запровадити нові податки чи підтвердити існуючі, він шукав схвалення своєї стратегії. Він звільнив від нього судову та адміністративну відповідальність.

Парламентський стиль правління став популярним після буржуазних революцій 17-18 ст. Відтоді в Європі були сформульовані концепції поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову, з часом ці концепції стали популярними в Північній Америці. Багато розвинених країн використовують термін «парламент» для позначення своїх офіційних інститутів.

Період Української революції 1917-1920 рр. є визначним у розвитку української парламентської політики, і, зокрема, зусилля Центральної Ради щодо забезпечення пропорційного представництва території були спрямовані на прогресивний європейський досвід.

«Інтроверсія» розвитку Радянського Союзу пояснюється «інтроверсією» розвитку радянського суспільства щодо структури та функціонування органів влади за часів СРСР та УРСР: нехтуючи досягненнями цивілізованих іноземних законодавчих органів, руйнування демократичних засад формування представницького органу, втрата ним функції законодавчого органу та підпорядкування партійному керівництву.

З утворенням незалежної України у 1990 році за ініціативою демократії було започатковано формування парламенту – Верховної Ради України. Відновлення формального характеру парламентаризму, встановлення відповідності діяльності парламенту його повноваженням і функціям, вивчення наведеної проблематики зумовили необхідність поглибленого дослідження зазначених питань. Відсутність сталих традицій парламентської діяльності зумовлює необхідність ретельного розгляду досягнень іноземних парламентаріїв та впровадження новацій, які відповідають національним традиціям. Особливого значення набув детальний і критичний аналіз функціональної діяльності Верховної Ради, збереження позитивного досвіду, врахування недоліків, виправлення помилок у роботі всіх її складових [31].

У загальнотеоретично-правовій літературі недостатньо задокументовано спільність і різноманітність становлення, розвитку та функціональності української парламентської політики в її багатоманітності. Кілька розгорнутих досліджень українських науковців, присвячених парламенту як політико-правовому явищу загалом і українському парламенту зокрема (О. Бандурка, Ч. Ваїз, А. Георгіца, Ю. Древаль, П. Кислий, В. Шаповал, тощо), він висвітлює багато важливих сторін своєї діяльності, але не має наміру досліджувати це питання повністю. За 10 років незалежної Української держави Верховна Рада набула значного досвіду законотворчої діяльності, що потребує наукового осмислення, щоб описати шляхи подальшого покращення, не жертвуючи стабільністю встановлених демократичних принципів функціонування. і оригінальна природа парламентської демократії.

У зв'язку з цим виникла необхідність багатоаспектного та комплексного дослідження теоретичних і практичних проблем становлення, функціонування та розвитку української парламентської демократії. Це зумовлює необхідність дослідження генезису парламентаризму як явища та як інституту влади, етапів еволюції парламентаризму в Україні, а також прогресивності світових та європейських моделей організації державної влади, які є залежить від положення і ролі парламенту в системі державної влади. Теоретико-правове дослідження соціального призначення Українських парламентських зборів є актуальним на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, що зумовлено значенням парламентських зборів у конституційній системі влади в Україні. Рекомендації та пропозиції щодо внесення змін до парламентської діяльності потребують наукового осмислення: удосконалення системи адміністрування виборів, визначення структури українського парламенту, його функцій (передусім контрольних), удосконалення процедур здійснення, уточнення форм і процедури парламентської діяльності, а також розширення системи за рахунок інших членів.

1.3. Теоретичні підходи до аналізу ролі парламентських об'єднань в системі репрезентації та прийняття рішень

Парламентські асоціації стають дедалі важливішою ознакою сучасної політики, і зараз багато країн мають широкий спектр таких асоціацій. Однак, незважаючи на їхнє зростаюче значення, залишається недостатнім теоретичне розуміння цих асоціацій.

Один із способів підійти до вивчення парламентських асоціацій — через інституційну призму. Цей підхід зосереджується на формальних структурах і правилах, які визначають парламентські асоціації. Наприклад, парламентські асоціації часто керуються набором статутів, у яких визначаються їхні цілі, вимоги до членства та процеси прийняття рішень. Вони також можуть підлягати нагляду з боку парламентських комітетів або інших органів. Ще один спосіб

підійти до парламентських асоціацій – це через акторську призму. Такий підхід підкреслює роль окремих акторів та їх мотивацію [16, с.56].

Наприклад, парламентарі можуть приєднатися до певної парламентської асоціації, тому що вони мають спільні інтереси або тому, що вони прагнуть посилити свій політичний вплив. Нарешті, мережевий підхід розглядає парламентські асоціації як частину ширшої мережі акторів та інституцій. Цей підхід визнає, що парламентські асоціації часто взаємодіють з іншими організаціями, такими як групи громадянського суспільства, міжнародні організації та політичні партії.

Останніми роками парламентські асоціації набувають все більшого значення, але теоретичного розуміння їхньої ролі все ще недостатньо. Існують різні підходи до вивчення парламентських асоціацій. Один підхід — через інституційну призму, яка зосереджується на формальних структурах і правилах, що визначають парламентські асоціації, ці структури включають набір статутів, які визначають цілі, вимоги до членства та процеси прийняття рішень асоціації. Парламентські асоціації також можуть підлягати нагляду з боку парламентських комітетів чи інших органів. Інший спосіб підходу до парламентських об'єднань – через призму акторів. Такий підхід підкреслює роль окремих акторів та їхню мотивацію. Парламентарі можуть вступати в певне парламентське об'єднання через спільні інтереси або через те, що вони прагнуть посилити свій політичний вплив.

Наприклад, група парламентаріїв, зацікавлених у просуванні екологічної політики, може створити парламентську асоціацію для просування цієї справи. Третій підхід – це мережевий підхід, який розглядає парламентські асоціації як частину ширшої мережі акторів та інституцій. Підхід визнає, що парламентські асоціації часто взаємодіють з іншими організаціями, такими як групи громадянського суспільства, міжнародні організації та політичні партії.

Наприклад Парламентські асоціації є важливими інститутами, які відіграють ключову роль у сучасних демократіях. Ці асоціації об'єднують обраних представників, які поділяють спільні інтереси та цілі. Це дозволяє їм

працювати разом і ефективніше досягати своїх цілей. Один із способів розуміння парламентських асоціацій — через інституційну призму. Підхід зосереджується на формальних структурах і правилах, які визначають парламентські асоціації. У багатьох випадках депутатські асоціації створюються парламентськими комітетами чи іншими органами. Вони також підлягають нагляду з боку цих органів, що допомагає переконатися, що вони дотримуються певних стандартів і служать інтересам своїх членів.

Ще один спосіб підходу до парламентських об'єднань – через призму акторів. Такий підхід підкреслює роль окремих акторів та їхню мотивацію при вступі до депутатського об'єднання чи створенні його. Парламентарії можуть вступати до певного парламентського об'єднання через спільні інтереси або через бажання посилити свій політичний вплив. Наприклад, група парламентарів, зацікавлених у просуванні екологічної політики, може створити парламентську асоціацію для просування цієї справи та посилення свого впливу на рішення щодо екологічної політики. Третім підходом до розуміння парламентських асоціацій є мережевий підхід. Цей підхід визнає, що парламентські асоціації часто взаємодіють з іншими організаціями та акторами як у парламенті, так і за його межами [41. с.43].

Зосереджуючись на зв'язках і відносинах між парламентськими асоціаціями та іншими суб'єктами, мережевий підхід підкреслює, як парламентські асоціації можуть впливати на формування результатів політики шляхом створення коаліцій і альянсів з іншими організаціями. Парламентські асоціації відіграють дедалі важливішу роль у формуванні результатів політики в багатьох країнах. Вони дозволяють парламентаріям працювати разом над питаннями, що становлять спільний інтерес, обмінюватися інформацією та передовим досвідом, а також створювати зв'язки як у парламенті, так і за його межами.

Використовуючи свій колективний досвід і вплив, парламентські асоціації можуть мати значний вплив на результати політики. Проте ефективність депутатських об'єднань не гарантована. Інколи їм можуть перешкоджати

бюрократичні структури, політична боротьба чи брак фінансування. Крім того, їх ефективність може бути обмежена правовими чи інституційними обмеженнями, такими як обмеження на їхню здатність лобювати чи відстоювати певні політичні позиції. Незважаючи на ці виклики, багато парламентських асоціацій продовжують відігравати важливу роль у формуванні результатів політики.

Депутатські об'єднання можуть виконувати різноманітні функції та види діяльності. Однією з важливих функцій є їх законодавча роль. Парламентські асоціації можуть контролювати законодавчі процеси та впливати на них, надаючи внесок у законопроекти та резолюції, проводячи слухання та створюючи звіти. Крім того, вони можуть відігравати дипломатичну роль, сприяючи міжнародній співпраці та діалогу. Наприклад, парламентські асоціації можуть організовувати міжпарламентські конференції, делегації або програми обміну [4].

Нарешті, парламентські асоціації також можуть виконувати функції з розбудови потенціалу, пропонуючи навчання та підтримку парламентарів. Це може включати навчання парламентським процедурам, аналіз політики та розвиток лідерства. Парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у законодавчих процесах країни. Незважаючи на виклики, з якими вони стикаються, ці асоціації продовжують формувати результати політики. Однією з важливих ролей, яку вони відіграють, є моніторинг і вплив на законодавчі процеси шляхом участі в законопроектах і постановах, проведення слухань і підготовки звітів. Це допомагає гарантувати, що прийняті закони та політика відповідають потребам та інтересам громадськості.

Окрім законодавчої ролі, парламентські асоціації також відіграють дипломатичну роль у сприянні міжнародній співпраці та діалогу. Вони можуть організовувати міжпарламентські конференції, делегації або програми обміну для сприяння кращому розумінню та співпраці між націями. Це особливо важливо у все більш взаємопов'язаному світі, де країни повинні працювати разом, щоб подолати глобальні виклики. Нарешті, парламентські асоціації також

можуть виконувати функції з розбудови потенціалу, пропонуючи навчання та підтримку парламентарів. Це допомагає розвинути навички та знання законодавців, дозволяючи їм краще виконувати свої обов'язки. Це може включати навчання парламентським процедурам, аналіз політики та розвиток лідерства. Проте парламентські асоціації часто стикаються з перешкодами у виконанні своїх функцій.

Незважаючи на їхні потенційні переваги, парламентські асоціації також стикаються з низкою критики та викликів. Одна критика полягає в тому, що вони можуть страждати від дефіциту демократії. Наприклад, парламентські асоціації можуть не репрезентувати широкі верстви населення, оскільки членство часто обмежується лише парламентарями. Крім того, їм може бракувати прозорості та підзвітності, оскільки їхні процеси прийняття рішень можуть бути непрозорими та не підлягати громадському контролю. Ще одна проблема – обмеження ресурсів. Парламентським асоціаціям може бути важко забезпечити фінансування та персонал, що може обмежити їх здатність ефективно виконувати свої функції. Нарешті, існує ризик політичного втручання в діяльність депутатських об'єднань. Уряди чи політичні партії можуть намагатися використовувати парламентські асоціації для просування власних інтересів, що може підірвати незалежність і цілісність цих організацій [48. с.33].

Парламентські асоціації є важливими організаціями, які можуть забезпечити парламентарів цінним навчанням і підтримкою. Ці асоціації можуть забезпечити навчання парламентським процедурам та аналізу політики, а також розвиток лідерства, що може допомогти парламентаріям краще служити своїм виборцям і приймати обґрунтовані рішення. Проте, незважаючи на їхні потенційні переваги, парламентські асоціації також стикаються з низкою критики та викликів.

Одним із головних закидів є те, що вони можуть страждати від дефіциту демократії. Це пов'язано з тим, що членство в парламентських асоціаціях часто обмежується лише парламентаріями, а це означає, що ці організації можуть не репрезентувати широкі верстви населення. Цей брак представництва може

ускладнити парламентським асоціаціям ефективного відстоювання інтересів усіх громадян. Крім того, парламентським асоціаціям може бракувати прозорості та підзвітності. Їхні процеси прийняття рішень можуть бути непрозорими та не підлягати контролю з боку громадськості, через що громадянам буде важко зрозуміти, як ці організації функціонують і чи служать вони суспільним інтересам. Ще одна проблема, з якою стикаються парламентські асоціації, – це обмеженість ресурсів. Цим організаціям може бути важко отримати фінансування та персонал, що може обмежити їх здатність ефективно виконувати свої функції. Без відповідних ресурсів парламентські асоціації можуть боротися за забезпечення необхідної підготовки та послуг для парламентарів.

Незважаючи на ці виклики, парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у функціонуванні демократичних систем. Вони слугують платформою для обміну ідеями та досвідом парламентаріїв, дізнаються про нові розробки в парламентській практиці та налагоджують мережі контактів зі своїми колегами з інших країн. Це може допомогти парламентаріям краще зрозуміти виклики, з якими стикаються їхні парламенти, і розробити ефективніші стратегії їх вирішення. Крім того, парламентські асоціації можуть відігравати важливу роль у сприянні міжнародній співпраці та просуванні демократичних цінностей.

Об'єднуючи парламентарів з різних країн і політичних систем, ці організації можуть сприяти діалогу та взаєморозумінню, просувати права людини та підтримувати верховенство права. Своєю діяльністю депутатські асоціації можуть сприяти створенню більш мирного та справедливого світу [28].

Для вирішення проблем, з якими стикаються парламентські асоціації, важливо забезпечити більшу прозорість і підзвітність цих організацій. Це можна зробити, відкривши їхні процеси прийняття рішень для громадського контролю, надаючи регулярні звіти про свою діяльність та вступаючи в діалог з організаціями громадянського суспільства.

Отже, було розглянуто різні теоретичні підходи до розуміння цих асоціацій, розглянуто їхні функції та діяльність, а також досліджено деякі

критичні зауваження та проблеми, з якими вони стикаються. Незважаючи на те, що парламентські асоціації можуть відігравати важливу роль у просуванні демократії, міжнародному співробітництві та розбудові потенціалу, важливо вирішити проблеми, з якими вони стикаються, щоб забезпечити реалізацію свого потенціалу.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ПОЛІТИЧНУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

2.1. Поняття і функції парламентських об'єднань в контексті української політичної системи

Останніми роками парламентські об'єднання стали важливим аспектом української політики. Ці асоціації, які є групами парламентарів, які об'єднуються для досягнення спільного порядку денного, відіграли важливу роль у формуванні політичного ландшафту України.

Парламентські асоціації — це групи парламентарів, які об'єднуються для досягнення спільного порядку денного. Ці асоціації мають давню історію в Україні, починаючи з перших років незалежності країни. За цей час утворилися депутатські об'єднання, які відстоювали інтереси різних регіонів і політичних партій. Сьогодні депутатські об'єднання продовжують відігравати важливу роль в українській політиці. Нині в Україні діє понад 20 депутатських об'єднань, які представляють широкий спектр інтересів і політичних поглядів [31].

Ці асоціації формуються на основі спільних інтересів і цілей, і вони працюють над просуванням цих інтересів через законодавчі ініціативи та політичні пропозиції. Парламентські асоціації стали невід'ємною частиною української політичної системи, надаючи парламентарям платформу для просування спільних інтересів і завдань. Ці асоціації формуються на основі регіональної, політичної чи проблемної приналежності, надаючи законодавцям право голосу та засоби для здійснення свого впливу в українському парламенті.

Значення депутатських об'єднань у політичній системі України полягає в їхній здатності впливати на законодавчі процеси та формування політики. Члени цих асоціацій тісно співпрацюють зі своїми колегами в парламенті, щоб відстоювати спільні інтереси та пропонувати законодавчі та політичні ініціативи, які відображають погляди та занепокоєння їхніх виборців. Таким чином, парламентські асоціації служать механізмом просування демократії та забезпечення того, щоб голоси різних груп і регіонів були почуті в політичному

процесі. Однією з головних функцій парламентських асоціацій є формування блоків або альянсів із голосуванням у парламенті для підтримки чи протидії певному законодавству чи політичним пропозиціям. Ці блоки часто формуються за ідеологічними принципами, коли члени подібних політичних поглядів і прихильностей об'єднуються, щоб просувати спільну програму.

Завдяки цим блокам парламентські асоціації можуть мати більший вплив та ефективність у формуванні процесу формування політики українського парламенту. Крім того, парламентські асоціації також служать платформою для сприяння співпраці та обміну ідеями між законодавцями з різних регіонів і політичними партіями. Через регулярні зустрічі та обговорення члени парламентських асоціацій можуть будувати стосунки та налагоджувати мережі, які можуть сприяти співпраці та досягненню консенсусу в українському парламенті. Це особливо важливо в політично поляризованому середовищі, де конкуруючі інтереси та програми часто можуть призвести до глухого кута та неефективності законодавчих процесів.

Крім своїх законодавчих і політичних функцій, депутатські асоціації також відіграють важливу роль у просуванні прозорості та підзвітності в українській політичній системі. Надаючи форум для відкритого обговорення та обговорення, ці асоціації можуть допомогти викрити корупцію та інші форми посадових злочинів серед державних службовців і притягнути їх до відповідальності за свої дії. Це надзвичайно важливо в такій країні, як Україна, де питання корупції та політичного впливу є основними перешкодами для демократичного врядування та економічного розвитку. Загалом, вивчення ролі та значення депутатських об'єднань у політичній системі України є важливим напрямом дослідження, який може пролити світло на динаміку законодавчих процесів і політики [26. с.56].

Важко переоцінити значення депутатських об'єднань у політичній системі України. Ці асоціації відіграють важливу роль у формуванні законодавства та виробленні політики в Україні. Вони створюють платформу для парламентарів, щоб збиратися разом і обговорювати питання, що становлять взаємний інтерес, і вони працюють над просуванням своїх спільних цілей через законодавчий

процес. Депутатські об'єднання сприяли ухваленню важливих законів в Україні, таких як закон про децентралізацію та закон про статус української мови. Вони також відіграють ключову роль у відносинах між політичними партіями та парламентом, забезпечуючи форум для співпраці та координації між цими групами. Вивчення ролі та значення депутатських об'єднань у політичній системі України є важливим напрямом досліджень, який може дати розуміння того, як законодавчі процеси та політика працюють у країні.

Парламентські асоціації відіграють важливу роль у сприянні прозорості та підзвітності уряду, особливо в такій країні, як Україна, де корупція та політичний вплив є основними перешкодами для демократичного врядування та економічного розвитку. Парламентські асоціації також служать платформою для збирання парламентарів та обговорення питань, що становлять взаємний інтерес. Працюючи разом, депутати можуть просувати свої спільні цілі через законодавчий процес. Ці об'єднання сприяли ухваленню важливих законів в Україні, таких як закон про децентралізацію та закон про статус української мови. Крім того, парламентські асоціації відіграють ключову роль у відносинах між політичними партіями та парламентом. Вони забезпечують форум для співпраці та координації між цими групами, що може підвищити ефективність законодавчого процесу. У політично поляризованому середовищі парламентські асоціації можуть допомогти подолати розрив між політичними фракціями та сприяти досягненню компромісу та консенсусу.

Попри свою важливість, депутатські об'єднання в Україні стикаються з низкою проблем. Однією з головних проблем є брак ресурсів для цих асоціацій. Багато парламентських асоціацій намагаються залучити фінансування та підтримку, що ускладнює їм ефективне досягнення своїх цілей. Крім того, деякі парламентські асоціації стикаються з опозицією з боку інших політичних груп, що може ускладнити їм просування своєї програми [24].

Проте в Україні також є можливості для депутатських об'єднань. Ці асоціації мають потенціал для зміцнення демократичних інститутів в Україні шляхом сприяння прозорості, підзвітності та участі громадськості в

законодавчому процесі. Працюючи разом, парламентські асоціації можуть допомогти побудувати більш інклюзивну та представницьку політичну систему в Україні. Парламентські об'єднання є життєво важливими для відносин між політичними партіями та парламентом в Україні. Вони служать платформою для співпраці та координації між цими групами, що може значно підвищити ефективність законодавчого процесу. Це особливо важливо в політично поляризованому середовищі, де парламентські асоціації можуть допомогти подолати розрив між політичними фракціями та сприяти досягненню компромісу та консенсусу.

Проте, незважаючи на свою важливість, депутатські об'єднання в Україні стикаються з низкою проблем, зокрема обмеженими ресурсами та протидією з боку інших політичних груп. Це ускладнює їм ефективне досягнення своїх цілей і просування своїх планів. Тим не менш, в Україні також є можливості для парламентських об'єднань. Вони мають потенціал для зміцнення демократичних інститутів шляхом сприяння прозорості, підзвітності та участі громадськості в законодавчому процесі.

Щоб подолати виклики, депутатським асоціаціям необхідно знайти шляхи залучення фінансування та підтримки. Вони також можуть працювати разом, щоб розробити спільні цілі та стратегії, які допоможуть їм досягти своїх цілей. Більше того, для парламентських асоціацій важливо взаємодіяти з громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами, щоб отримати підтримку для своєї програми [29].

Отже, депутатські об'єднання є важливим аспектом української політики. Ці асоціації є платформою для парламентаріїв, щоб збиратися разом і досягати спільних цілей, і вони відіграють важливу роль у формуванні законодавства та виробленні політики в Україні. Незважаючи на те, що перед парламентськими об'єднаннями в Україні постають проблеми, ці об'єднання також мають можливість зміцнити демократичні інститути в країні. Працюючи разом, парламентські асоціації можуть допомогти побудувати більш інклюзивну та представницьку політичну систему в Україні.

2.2. Аналіз впливу парламентських об'єднань на формування політичних рішень та законодавчий процес в Україні

В Україні парламентські асоціації відіграють значну роль у політичній системі з моменту здобуття країною незалежності в 1991 році. Ці асоціації відіграють важливу роль у просуванні демократії, прав людини та верховенства права в країні. Вони також відіграли вирішальну роль у зміцненні відносин України з іншими країнами та міжнародними організаціями. Однією з найважливіших функцій депутатських об'єднань в Україні є підтримка розвитку законодавства, яке сприяє демократичним принципам і цінностям. Ці асоціації забезпечують законодавців форумом для обміну ідеями та досвідом з різних питань, таких як права людини, захист навколишнього середовища та економічний розвиток. Вони також допомагають сприяти прозорості та підзвітності законодавчого процесу, гарантуючи, що закони розробляються та приймаються чесно та відкрито.

Крім того, парламентські асоціації в Україні були в авангарді зусиль, спрямованих на розвиток регіональної співпраці та інтеграції. Вони допомогли створити форуми для діалогу та співпраці між законодавцями з різних країн, у тому числі з сусідніх країн Східної Європи. Ці зусилля сприяли зміцненню миру та стабільності в регіоні, а також сприяли економічному розвитку та соціальному прогресу.

Парламентські асоціації в Україні також відіграли вирішальну роль у зміцненні відносин країни з Європейським Союзом. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, підписана у 2014 році, стала результатом багаторічних зусиль українських законодавців та парламентських асоціацій, які невпинно працювали над приведенням законодавчої бази України у відповідність до європейських стандартів і цінностей. Однак вплив парламентських асоціацій на політичні рішення та законодавчий процес в Україні не позбавлений проблем. Одним із головних викликів, з якими стикаються депутатські об'єднання в Україні, є брак ресурсів і підтримки з боку уряду. Багато з цих асоціацій покладаються на іноземне фінансування для здійснення своєї діяльності, що може зробити їх

вразливими до звинувачень у зовнішньому впливі. Крім того, політичний клімат в Україні може бути нестабільним, і деякі законодавці можуть не бажати об'єднуватися з певними парламентськими асоціаціями, побоюючись, що їх сприймуть як пристрасних чи упереджених. Незважаючи на ці виклики, депутатські асоціації залишаються важливою та впливовою силою в українській політиці. Оскільки Україна продовжує рухатися своїм шляхом до більшої демократії та інтеграції з Європейським Союзом, ці асоціації продовжуватимуть відігравати важливу роль у формуванні політичних рішень і законодавчих процесів [50].

Парламентські асоціації — це групи парламентарів, які об'єднуються для досягнення спільних цілей та інтересів. Вони можуть формуватися навколо конкретних питань або сфер інтересів, таких як права людини чи захист навколишнього середовища. В Україні діє декілька депутатських об'єднань, зокрема Українська міжпарламентська асамблея, Українсько-американська міжпарламентська група, Українсько-британська міжпарламентська група. Ці асоціації мають давню історію в Україні та з часом еволюціонували, щоб стати важливою частиною політичного ландшафту.

Метою парламентських асоціацій є створення форуму для парламентарів для обміну ідеями та інформацією, сприяння співпраці та діалогу між різними країнами, а також сприяння розвитку спільної політики та ініціатив. Вони також служать засобом просування демократичних цінностей і принципів, а також зміцнення парламентських інститутів і процесів. Парламентські асоціації можуть бути важливим інструментом для парламентаріїв вчитися у своїх колег в інших країнах, обмінюватися передовим досвідом і розвивати нові ідеї та ініціативи. Складний політичний клімат в Україні створює як можливості, так і виклики для парламентських асоціацій.

З одного боку, ці групи пропонують парламентаріям платформу для збирання та обміну ідеями, що може бути особливо корисним у країні з історією політичних розколів. З іншого боку, як зазначено в тексті, деякі законодавці можуть вагатися приєднатися до цих асоціацій, побоюючись бути сприйнятими

як упереджені. Незважаючи на ці виклики, парламентські асоціації відіграють значну роль в українській політиці. Наприклад, Українська міжпарламентська асамблея, яка об'єднує парламентарів з України, Росії, Білорусі, Казахстану та Молдови, відіграла важливу роль у розвитку діалогу та співпраці між цими країнами. Тим часом українсько-американська міжпарламентська група та українсько-британська міжпарламентська група сприяли зміцненню зв'язків між Україною та цими країнами.

Окрім сприяння діалогу та співпраці, парламентські асоціації також можуть відігравати певну роль у формуванні політичних рішень і законодавчих процесах. Наприклад, асоціація, що займається питаннями прав людини, може просувати законодавство, яке захищатиме права груп меншин або маргіналізованих спільнот. Так само асоціація, що займається економічними питаннями, може виступати за політику, яка сприяє зростанню та створенню робочих місць. Вплив парламентських асоціацій може також виходити за межі законодавчого процесу, як вони можуть забезпечити платформу для адвокації та інформування громадськості. Вони можуть проводити громадські слухання, організовувати заходи, запрошувати експертів для доповідей з різних питань загальнодержавного значення [39. с.76].

Таким чином парламентські асоціації можуть надати громадянам простір для взаємодії зі своїми обраними представниками та зробити внесок у розвиток державної політики. Крім того, парламентські асоціації також можуть допомогти подолати розрив між різними рівнями влади. Наприклад, Асоціація міст України може сприяти співпраці між місцевою та національною владою з таких питань, як розвиток міст, інфраструктура та соціальні послуги. Так само Асоціація регіонів України може стати платформою для регіональних губернаторів і мерів для обміну досвідом і кращими практиками.

Отже, парламентські асоціації відіграють важливу роль в українській політиці, пропонуючи платформу для діалогу, співпраці, адвокації та інформування громадськості. Хоча можуть виникнути проблеми з їхньою ефективністю, не слід недооцінювати їхній потенціал сприяти інклюзивному,

підзвітному та спільному управлінню. Зміцнюючи парламентські асоціації та сприяючи їх взаємодії з громадянами, громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами, Україна може зробити значні кроки до побудови більш демократичного та процвітаючого суспільства.

Парламентські об'єднання можуть мати значний вплив на політичні рішення, в тому числі на законодавчий процес. Вони можуть допомогти сформувати державну політику, надаючи парламентаріям платформу для дебатів та обговорення питань, що становлять спільний інтерес. Вони також можуть впливати на законодавчий процес, надаючи внесок і консультації парламентським комітетам та іншим органам, що приймають рішення.

Наприклад, Українська Міжпарламентська Асамблея відіграла важливу роль у сприянні співпраці між Україною та іншими країнами регіону, зокрема Росією та Білоруссю. Група працювала над розробкою спільної політики з таких питань, як енергетична безпека, захист навколишнього середовища та права людини. Так само українсько-американська міжпарламентська група відіграла важливу роль у сприянні тіснішим зв'язкам між Україною та Сполученими Штатами та допомогла сформувати політику США щодо України. Парламентські асоціації також можуть мати більш безпосередній вплив на законодавчий процес [44].

Наприклад, вони можуть впливати на склад парламентських комітетів або надавати внесок у конкретні законодавчі акти. У деяких випадках парламентські асоціації можуть навіть вносити власні законопроекти чи поправки до чинного законодавства. Депутатські асоціації відіграють вирішальну роль у формуванні політичних рішень і законодавчого процесу в Україні.

Зміцнюючи ці асоціації та сприяючи їхній взаємодії з громадянами та громадянським суспільством, Україна може зробити значні кроки до побудови більш демократичного та процвітаючого суспільства. Українська Міжпарламентська Асамблея є прикладом парламентського об'єднання, яке відіграло важливу роль у розвитку співпраці між Україною та іншими країнами регіону, такими як Росія та Білорусь. Ця група допомогла розробити спільну

політику з таких питань, як енергетична безпека, захист навколишнього середовища та права людини. Іншим прикладом є Українсько-американський міжпарламентський кокус, який відіграв важливу роль у зміцненні тісніших зв'язків між Україною та Сполученими Штатами та допоміг сформуванню політику США щодо України. Кокус також надавав внески та консультації щодо конкретних законодавчих актів, впливав на склад парламентських комітетів і навіть вносив власні законопроекти чи поправки до чинного законодавства.

Важливо відзначити, що парламентські асоціації можуть служити форумом для парламентарів для обговорення та обговорення питань, що становлять спільний інтерес, що може допомогти у формуванні державної політики. Взаємодіючи з громадянами та громадянським суспільством, парламентські асоціації можуть забезпечити, щоб голоси різних груп почули в законодавчому процесі. Це може бути особливо важливим для такої країни, як Україна, яка останніми роками пережила значні політичні та соціальні потрясіння. Парламентські асоціації також важливі для досягнення консенсусу між політичними партіями та фракціями. В Україні, де часто існує глибока поляризація між різними групами, ці асоціації можуть забезпечити простір для діалогу та компромісу. Працюючи разом над конкретними питаннями, парламентарі можуть зміцнювати довіру та розвивати стосунки, які можуть призвести до ширшої співпраці в майбутньому.

Однак важливо визнати, що парламентські об'єднання не завжди ефективні. У деяких випадках у них може домінувати невелика група осіб, які використовують свій вплив для просування власних інтересів, а не інтересів суспільства в цілому. Крім того, деякі асоціації можуть бути неефективними у сприянні значущому діалогу та компромісу, натомість зміцнюючи існуючі розбіжності та поляризацію. Для вирішення цих проблем важливо забезпечити прозорість і підзвітність парламентських асоціацій. Це можна зробити, вимагаючи регулярних звітів про свою діяльність і фінанси, а також забезпечуючи, щоб усі члени мали рівні можливості брати участь і висловлювати свій голос.

Отже, законодавчий процес в Україні є складним і складається з кількох етапів і учасників. Законопроекти можуть вноситися окремими парламентарями, парламентськими комітетами або урядом. Після внесення законопроекту він має пройти кілька етапів розгляду та обговорення, перш ніж його можна буде прийняти як закон. Парламентські асоціації можуть зіграти певну роль у цьому процесі, надаючи внесок і консультації парламентським комітетам. Комітети відповідають за розгляд законопроектів і надання рекомендацій повному складу парламенту.

Парламентські асоціації можуть надавати експертизу чи інші ресурси для підтримки роботи цих комітетів. Парламентські асоціації — це групи парламентарів, які мають спільні інтереси чи цілі. Ці групи можуть мати значний вплив на політичні рішення та законодавчий процес в Україні. Проте існують певні побоювання щодо ефективності та прозорості цих асоціацій. Одна проблема полягає в тому, що в деяких парламентських асоціаціях може домінувати невелика група осіб, які використовують свій вплив для просування власних інтересів. Це може призвести до рішень, які принесуть користь лише кільком обраним, а не суспільству в цілому. Крім того, деякі асоціації можуть зміцнювати існуючі розбіжності та поляризацію, а не сприяти змістовному діалогу та компромісу.

Щоб вирішити ці проблеми, важливо забезпечити прозорість і підзвітність парламентських асоціацій. Цього можна досягти, вимагаючи регулярних звітів про діяльність і фінанси цих груп, а також забезпечуючи, щоб усі члени мали рівні можливості брати участь і мати право голосу.

2.3. Взаємодія парламентських об'єднань з іншими політичними силами та громадянським суспільством

Важливим елементом політичного ландшафту України стали депутатські асоціації. Ці асоціації служать мостом між політикою та громадянським

суспільством, забезпечуючи платформу для взаємодії та співпраці між обраними представниками та громадянами.

Депутатські об'єднання – це групи депутатів, які об'єднують спільні інтереси та цілі. Вони служать форумом для обговорення та співпраці між парламентаріями з різних політичних партій і фракцій. В Україні парламентські асоціації створюються народними депутатами для просування конкретних питань або порядку денного, наприклад, прав людини, регіонального розвитку чи економічних реформ. Зараз в Україні існує понад 50 депутатських об'єднань, починаючи від великих і впливових груп і закінчуючи меншими, більш спеціалізованими. Членство в депутатських об'єднаннях є добровільним, депутат може бути членом кількох об'єднань одночасно. Структура парламентських асоціацій різна, але більшість із них мають голову або координатора, який відповідає за організацію зустрічей і заходів. Деякі парламентські асоціації також мають секретаріати або адміністративний персонал для підтримки їхньої роботи [55].

Роль депутатських об'єднань в Україні є надзвичайно важливою у забезпеченні того, щоб голос громадян був почутий у законодавчому процесі. Ці асоціації відіграють важливу роль у створенні платформи для відкритого та конструктивного діалогу між обраними представниками та громадянами. Вони дозволяють парламентаріям налагодити зв'язок зі своїми виборцями та зрозуміти питання, які для них найбільш важливі. Крім того, депутатські об'єднання сприяють співпраці та співпраці між парламентаріями різних політичних партій та фракцій. Це особливо важливо в такій країні, як Україна, яка має дуже фрагментований політичний ландшафт.

Депутатські асоціації забезпечують простір, де політики можуть знаходити спільну мову та працювати над досягненням спільних цілей, тим самим збільшуючи ймовірність значущих законодавчих дій. Іншим важливим аспектом депутатських об'єднань є їхня здатність просувати конкретні питання чи програми. Об'єднуючи парламентарів, які захоплені певним питанням, депутатські асоціації можуть допомогти створити імпульс і підтримку значущих

змін. Наприклад, депутатська асоціація, що займається правами людини, може працювати над просуванням законодавства, яке захищає права меншин або забезпечує більшу прозорість у системі правосуддя.

Важливу роль у формуванні політичного дискурсу в Україні відіграють депутатські об'єднання. Вони надають депутатам платформу для обміну ідеями та точками зору з ключових питань, а також для розробки спільних позицій і стратегій. Деякі парламентські асоціації співпрацюють з політичними партіями, щоб просувати свої плани, наприклад, пропонуючи закони або лобіюючи конкретну політику. Це може бути корисним як для парламентського об'єднання, так і для політичної партії, оскільки дозволяє їм об'єднати свої ресурси та досвід. Однак парламентські асоціації також критикують за те, що вони занадто партійні або просувають конкретні політичні програми [55. с.66].

Деякі стверджують, що парламентські асоціації можуть підірвати незалежність депутатів і призвести до фрагментації політичного ландшафту. Інші вважають, що парламентські асоціації можна використовувати як інструмент для лобіювання та торгівлі впливом, а не як засіб просування суспільних інтересів. Депутатські об'єднання є невід'ємною складовою політичного дискурсу в Україні. Вони надають членам парламенту платформу для обміну думками, ідеями та вироблення спільних позицій щодо ключових питань.

Ці асоціації працюють над просуванням конкретних проблем або програм, які є для них важливими, таких як права людини, прозорість у системі правосуддя та права меншин. Вони також тісно співпрацюють з політичними партіями, щоб просувати свої плани, пропонуючи закони та лобіюючи конкретну політику. Ця співпраця дає можливість парламентським асоціаціям і політичним партіям об'єднати свої ресурси та досвід. Однак дехто стверджує, що парламентські асоціації є надто партійними і можуть просувати конкретні політичні програми, які підривають незалежність депутатів. Крім того, дехто вважає, що ці асоціації можна використовувати як інструмент для лобіювання та торгівлі впливом, а не для просування суспільних інтересів. Щоб гарантувати,

що парламентські асоціації працюють в інтересах суспільства, вкрай важливо ретельно контролювати їх діяльність. Одним із способів досягти цього є більша прозорість. Від парламентських асоціацій слід вимагати розкривати інформацію про свою діяльність, джерела фінансування та членство, щоб забезпечити свою підзвітність і прозорість.

Громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у забезпеченні підзвітності парламенту та сприянні прозорості та відкритості законодавчого процесу. Парламентські асоціації можуть слугувати сполучною ланкою між парламентом і громадянським суспільством шляхом взаємодії з НУО, групами захисту прав та іншими зацікавленими сторонами. Це може допомогти забезпечити врахування поглядів і проблем громадян при розробці законодавства та політики.

Є приклади взаємодії парламентських асоціацій в Україні з організаціями громадянського суспільства, такими як Група з прав людини, яка тісно співпрацює з правозахисними неурядовими організаціями для просування своєї програми в парламенті. Однак існують також виклики та обмеження у сприянні взаємодії між парламентськими асоціаціями та громадянським суспільством. До них належать брак ресурсів і спроможності серед організацій громадянського суспільства, а також брак політичної волі серед депутатів для взаємодії з громадянським суспільством. Дослідження взаємодії депутатських об'єднань з політичними силами та громадянським суспільством в Україні є важливим аспектом розуміння того, як працює демократія в країні [9].

Парламентські асоціації є важливим інструментом зв'язку між парламентом і суспільством, і вони можуть відігравати важливу роль у забезпеченні просування та захисту суспільних інтересів. Однак, як підкреслюється в тексті, деякі вважають, що ці асоціації можна використовувати для лобіювання та торгівлі впливом, а не для просування суспільних інтересів. Це викликає серйозне занепокоєння та підкреслює важливість ретельного моніторингу їх діяльності. Одним із способів забезпечити роботу парламентських асоціацій в інтересах суспільства є підвищення прозорості. Від

парламентських асоціацій слід вимагати розкривати інформацію про свою діяльність, джерела фінансування та членство, щоб забезпечити свою підзвітність і прозорість. Це допоможе запобігти будь-яким підозрам у торгівлі впливом чи лобіюванні. Громадянське суспільство також відіграє важливу роль у сприянні прозорості та підзвітності законодавчого процесу. Парламентські асоціації можуть служити сполучною ланкою між парламентом і громадянським суспільством, що може допомогти забезпечити врахування поглядів і проблем громадян під час розробки законодавства та політики.

Приклад Правозахисної групи в Україні яка успішно співпрацює з депутатськими об'єднаннями – це Харківська правозахисна група, яка співпрацює з Комітетом ВРУ з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин у розробці законодавства про захист прав людини. Такий тип співпраці між парламентськими асоціаціями та громадянським суспільством може посилити демократичний процес, забезпечивши представництво суспільних інтересів у законодавчому процесі. Іншим важливим аспектом взаємодії депутатських об'єднань і політичних сил є можливість використання об'єднань у партійних цілях. Як зазначається в тексті, у деяких парламентських асоціаціях можуть домінувати певні політичні партії чи фракції, що може обмежити їх здатність представляти суспільні інтереси.

Щоб вирішити цю проблему, слід заохочувати парламентські асоціації підтримувати різноманітне членство, яке включає представників різних партій і політичних поглядів. Це може допомогти переконатися, що асоціації не перебувають під домінуванням якоїсь однієї групи та можуть справді представляти інтереси громадськості. Підсумовуючи, дослідження взаємодії між парламентськими об'єднаннями, політичними силами та громадянським суспільством в Україні має вирішальне значення для розуміння того, як працює демократія в країні. Хоча парламентські асоціації можуть відігравати важливу роль у представленні громадських інтересів, важливо переконатися, що вони залишаються об'єктивними та репрезентують різноманітні точки зору. Співпраця між парламентськими асоціаціями та громадянським суспільством має

вирішальне значення для просування прозорості, підзвітності та, зрештою, зміцнення демократичного процесу. Харківська правозахисна група є чудовим прикладом того, як громадянське суспільство може співпрацювати з парламентськими асоціаціями для просування прав людини [24. с.44].

Однак важливо також визнати, що деякі парламентські асоціації можуть перебувати під впливом політичних партій, що може обмежити їх здатність справді представляти суспільні інтереси. Тому важливо заохочувати парламентські асоціації до різноманітного членства, яке включає представників різних політичних поглядів і партій. Це дозволить їм справді представляти інтереси суспільства та сприяти демократичному процесу в Україні. Загалом це дослідження підкреслює важливість співпраці між різними акторами для просування демократичного суспільства. Дослідження під назвою «Зв'язок парламенту та суспільства: дослідження взаємодії парламентських об'єднань із політичними силами та громадянським суспільством в Україні» підкреслює важливість співпраці між парламентськими асоціаціями та громадянське суспільство для сприяння демократії та більшому представництву. Дослідження підкреслює необхідність того, щоб парламентські асоціації залишалися об'єктивними та репрезентували різноманітні точки зору, сприяючи прозорості та підзвітності в демократичному процесі.

Отже, парламентські асоціації стали важливою частиною українського політичного ландшафту, надаючи парламентам платформу для співпраці та обміну ідеями. Вони можуть зіграти важливу роль у просуванні демократичних цінностей і зміцненні підзвітності українського парламенту. Дослідження також порушує питання політичного впливу на депутатські об'єднання, який може перешкодити їм представляти суспільні інтереси. Це може становити серйозну загрозу для демократичного процесу, оскільки підриває поняття рівного представництва та прозорості. Тому вкрай важливо заохочувати різноманітність у парламентських асоціаціях і включати в них представників різних політичних партій і поглядів. Це може сприяти здоровому обміну думками та гарантувати, що парламентські асоціації залишатимуться об'єктивними та підзвітними

громадськості. Крім того, дослідження підкреслює важливість громадянського суспільства у просуванні прав людини та зміцненні демократичних цінностей. Харківська правозахисна група є яскравим прикладом того, як громадянське суспільство може ефективно співпрацювати з парламентськими асоціаціями для захисту прав людини. Ця співпраця має важливе значення для забезпечення того, щоб голоси маргіналізованих груп були почуті та захист їхніх прав.

2.4. Оцінка ефективності та транспарентності роботи парламентських об'єднань у контексті української політичної системи.

Депутатські об'єднання стали невід'ємною частиною політичної системи України. Ці асоціації утворюються членами парламенту, які мають спільні інтереси та цілі. Вони відіграють значну роль у формуванні політичного дискурсу та процесів прийняття рішень у країні.

Парламентські асоціації — це групи депутатів, які об'єднуються для досягнення спільних інтересів і цілей. Ці асоціації утворюються членами парламенту від різних політичних партій і фракцій. Їх можна розділити на два типи: офіційні та неформальні. Оформлені депутатські об'єднання реєструються у Верховній Раді України та мають юридичний статус. Неформальні депутатські об'єднання не реєструються та не мають юридичного статусу. Значною є роль депутатських об'єднань у політичній системі України. Вони створюють платформу для спільної роботи членів парламенту над питаннями, що становлять взаємний інтерес, незалежно від їхніх політичних уподобань.

Незважаючи на значну роль депутатських об'єднань у політичній системі України, їх ефективність та прозорість поставлена під сумнів. Відсутність чітко визначених цілей і завдань, а також відсутність механізмів підзвітності призвели до занепокоєння, що ці асоціації можуть працювати у власних інтересах, а не в інтересах українського народу. Тому вкрай важливо оцінити ефективність і прозорість цих об'єднань. Один із способів зробити це — проаналізувати їхній вплив на законодавчий процес і розробку політики. Чи здатні вони ефективно

відстоювати свої інтереси та просувати законодавство, яке приносить користь країні, чи вони просто перешкоджають прогресу та створюють глухий кут? Оцінюючи їхній успіх у досягненні цілей, ми можемо краще зрозуміти цінність цих об'єднань. Ще одним ключовим фактором оцінки роботи депутатських об'єднань є прозорість. Громадськість повинна мати доступ до інформації про дії та рішення цих груп. Зараз відсутність прозорості заважає довірі суспільства до політичної системи та викликає занепокоєння щодо корупції [11].

Ефективність депутатських об'єднань в Україні можна оцінити, проаналізувавши їх досягнення та вплив. Протягом багатьох років парламентські асоціації відігравали вирішальну роль у формуванні політичного дискурсу та процесів прийняття рішень у країні. Вони відіграли важливу роль у розробці та прийнятті законодавства з різних питань, таких як права людини, освіта та охорона здоров'я. Однак парламентські асоціації стикаються з кількома проблемами та обмеженнями, такими як брак ресурсів, обмежений доступ до інформації та обмежена підтримка з боку політичних партій.

Ефективність роботи депутатських об'єднань залежить від питань, які вони вирішують, і рівня підтримки, яку вони отримують з боку політичних партій. Окрім згаданих проблем, депутатські об'єднання в Україні також стикаються з пильною увагою з боку громадськості та ЗМІ. Багато хто вважає, що ці асоціації більше стурбовані просуванням власних інтересів, а не інтересів людей, які вони представляють. Більше того, відсутність прозорості лише додає масла до цих звинувачень. Щоб вирішити ці проблеми, вкрай необхідно, щоб парламентські асоціації надавали пріоритет прозорості та підзвітності. Вони повинні оприлюднювати свої дії та рішення, щоб громадяни могли притягнути їх до відповідальності за свої дії. Це також допоможе зміцнити довіру між суспільством і політичною системою. Крім того, парламентські асоціації повинні працювати над підходом до більшої співпраці з політичними партіями та іншими зацікавленими сторонами.

Працюючи разом для досягнення спільних цілей, вони можуть підвищити свою ефективність і досягти більшого успіху. Це вимагатиме готовності йти на

компроміс і зосередженості на вищому блазі. Загалом ефективність і прозорість депутатських об'єднань в Україні є складним питанням, яке потребує ретельного розгляду. Незважаючи на те, що вони відіграли важливу роль у формуванні політичного ландшафту країни, все ще є можливості для покращення. Вирішуючи виклики, з якими вони стикаються, і віддаючи пріоритет прозорості та співпраці, парламентські асоціації можуть краще задовольняти потреби українського народу та посилення їх легітимності та ефективності. Депутатські об'єднання мають вирішальне значення в політичній системі України.

Вони відіграють важливу роль у просуванні інтересів різних груп інтересів, таких як бізнес, сільське господарство та громадянське суспільство. Проте є занепокоєння щодо їх ефективності та прозорості. Висловлювалася критика, що парламентські асоціації працюють за закритими дверима і не є підзвітними громадськості. Ці звинувачення призвели до втрати громадської довіри до політичної системи та викликали заклики до більшої прозорості та підзвітності. Щоб вирішити ці проблеми, парламентські асоціації повинні докласти зусиль, щоб бути більш прозорими та підзвітними. Вони повинні публікувати свої програми, протоколи та рішення на своїх веб-сайтах та інших публічних платформах. Це дозволить громадянам розуміти свої дії та відповідати за свої рішення. Крім того, парламентські асоціації мають бути більш активними у взаємодії з організаціями громадянського суспільства, ЗМІ та іншими зацікавленими сторонами. Їм слід шукати зворотній зв'язок і інформацію від цих груп, щоб переконатися, що їхні дії відповідають потребам і прагненням українського народу [6].

Прозорість є важливим аспектом депутатських асоціацій в Україні. Важливо забезпечити, щоб ці асоціації були відкритими та підзвітними громадськості. Рівень прозорості депутатських об'єднань в Україні можна оцінити, дослідивши існуючі процедури та механізми забезпечення прозорості. Ці процедури включають публікацію звітів, фінансових звітів та іншої відповідної інформації про діяльність депутатських об'єднань. Прозорість

депутатських об'єднань в Україні слід порівняти з міжнародними стандартами, щоб переконатися, що вони відповідають необхідним стандартам. Значну роль у політичній системі України відіграють депутатські об'єднання. Ці асоціації працюють як міст між урядом і простими людьми.

Однак ефективність і прозорість їхньої роботи останнім часом ставиться під сумнів. Щоб вирішити ці проблеми, парламентські асоціації повинні вжити певних кроків у напрямку прозорості та підзвітності. Одним із найважливіших кроків, який мають зробити депутатські об'єднання, є оприлюднення своїх протоколів, програм і рішень на публічних майданчиках. Це дозволить громадянам розуміти свої дії та відповідати за свої рішення. Прозорість цих об'єднань можна додатково підвищити шляхом активної взаємодії з організаціями громадянського суспільства, ЗМІ та іншими зацікавленими сторонами. Асоціації повинні шукати зворотного зв'язку та інформації від цих груп, щоб переконатися, що їхні дії відповідають потребам і прагненням українського народу.

Прозорість – важливий аспект депутатських об'єднань в Україні, тому необхідно забезпечити їх відкритість і підзвітність громадськості. Для оцінки рівня прозорості депутатських об'єднань слід вивчити існуючі процедури та механізми. Ці процедури включають публікацію звітів, фінансових звітів та іншої відповідної інформації про діяльність процеси прийняття рішень. Важливо також оцінити ефективність цих об'єднань у досягненні заявлених цілей і завдань, а також чи представляють вони інтереси своїх виборців [17. с.55].

Крім того, парламентські асоціації також можуть підвищити свою ефективність шляхом вдосконалення своїх комунікаційних стратегій та стратегій охоплення. Вони повинні активно взаємодіяти з громадянами через збори в мерії, громадські форуми та інші засоби, щоб переконатися, що вони обізнані про занепокоєння та проблеми, з якими стикаються їхні виборці. Це сприятиме тому, щоб робота цих об'єднань була актуальною та відповідала потребам людей. Інше важливе питання, яке слід розглянути, це роль парламентських асоціацій у просуванні демократії та належного врядування в Україні. Ці асоціації мають

працювати над зміцненням демократичних інститутів, сприяти прозорості та підзвітності, а також забезпечувати дотримання верховенства права. Вони також повинні працювати над боротьбою з корупцією та сприянням етичній поведінці серед урядовців. Підсумовуючи, ефективність і прозорість депутатських об'єднань в Україні є важливим питанням, яке потребує вирішення. Для підвищення прозорості ці асоціації повинні вжити заходів для публікації своїх протоколів, програм і рішень на публічних платформах і активно взаємодіяти з організаціями громадянського суспільства, ЗМІ та громадського. Це допоможе зміцнити довіру та впевненість у їхній роботі, а також забезпечить їхню відповідальність перед виборцями.

Крім того, парламентські асоціації повинні зосереджуватися на досягненні заявлених цілей і завдань, таких як представництво інтересів своїх виборців і просування демократії та ефективного управління. Вони також повинні шукати нові та інноваційні способи взаємодії з громадянами, наприклад, через соціальні мережі та інші цифрові платформи. Нарешті, вони повинні працювати над вирішенням проблеми корупції та сприяти етичній поведінці серед урядовців. Таким чином, депутатські асоціації можуть відігравати важливу роль у забезпеченні прозорості, ефективності та підзвітності політичної системи України перед громадянами. В Україні депутатські асоціації відіграють вирішальну роль у представленні інтересів різних груп громадян і просуванні демократії та хороше керівництво. Однак існує потреба оцінити їхню ефективність і прозорість, щоб переконатися, що вони підзвітні людям, яких обслуговують. Одним із шляхів досягнення прозорості є регулярне звітування та документування всіх видів діяльності та витрат парламентських асоціацій. Це можна зробити, публікуючи інформацію на своїх веб-сайтах і регулярно оновлюючи інформацію для громадськості.

Отже, депутатські об'єднання в Україні відіграють значну роль у політичній системі країни. Вони створюють платформу для спільної роботи членів парламенту над питаннями, що становлять взаємний інтерес, незалежно від їхніх політичних уподобань. Ефективність і прозорість парламентських

асоціацій є вирішальними для їх успіху. Незважаючи на те, що парламентські асоціації досягли значних успіхів в Україні, все ще існують виклики та обмеження, які необхідно вирішити. Уряд має вжити заходів для того, щоб парламентські асоціації отримували належну підтримку та мали доступ до необхідних ресурсів для ефективного виконання своєї роботи.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

3.1. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на становлення та розвиток парламентських об'єднань в Україні

На формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні впливають різноманітні внутрішні та зовнішні фактори. Ці фактори відіграють вирішальну роль у формуванні політичного ландшафту країни та визначають рівень співпраці та довіри між політичними акторами.

На формування депутатських об'єднань в Україні впливає кілька внутрішніх факторів. По-перше, приналежність до політичних партій є вагомим чинником формування депутатських об'єднань. Члени парламенту, які належать до однієї політичної партії, швидше за все, створять депутатський союз для просування інтересів і порядку денного своєї партії. По-друге, ще одним фактором, який сприяє формуванню депутатських об'єднань, є ідеологічна вирівняність. Члени парламенту, які поділяють схожі ідеологічні переконання, швидше за все створять союз для просування своїх спільних інтересів. Нарешті, регіональне представництво є чинником, який впливає на формування депутатських об'єднань. Члени парламенту, які представляють один і той самий регіон, швидше за все створять союз для просування регіональних інтересів [12].

Крім внутрішніх факторів, вирішальну роль у становленні та розвитку депутатських об'єднань в Україні відіграють і зовнішні. Одним із таких факторів є політична ситуація в країні. На формування депутатських об'єднань може впливати рівень політичної стабільності та наявність у країні демократичних норм та інститутів. У стабільному та демократичному політичному середовищі парламентські асоціації, швидше за все, створюватимуться та діятимуть прозоро, захищаючи інтереси своїх виборців. Ще одним зовнішнім чинником, який може вплинути на формування депутатських об'єднань в Україні, є міжнародний тиск і підтримка. Міжнародні організації, такі як Європейський Союз, можуть надати фінансову та технічну підтримку для розвитку парламентських асоціацій, що

може сприяти підвищенню їх спроможності та ефективності. Крім того, міжнародний тиск також може спонукати парламентаріїв працювати разом і створювати союзи для вирішення нагальних соціальних і політичних проблем, таких як корупція та порушення прав людини.

Окрім цих факторів, на формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні можуть впливати також історичні та культурні фактори. Наприклад, радянське минуле країни та спадщина авторитаризму можуть ускладнити парламентаріям створення альянсів і співпрацювати прозоро та підзвітно. Крім того, такі культурні чинники, як мова та релігія, також можуть відігравати важливу роль у формуванні парламентських альянсів, оскільки члени парламенту з однаковим мовним або релігійним походженням можуть з більшою ймовірністю створювати альянси для просування інтересів своєї громади [16. с.33].

На розвиток депутатських об'єднань в Україні впливають і зовнішні фактори. По-перше, значну роль у розвитку депутатських об'єднань відіграє міжнародна підтримка та фінансування. Міжнародні організації та іноземні уряди надають фінансову та технічну допомогу депутатським об'єднанням для просування демократії та прав людини в Україні. По-друге, ще одним зовнішнім фактором, який впливає на розвиток депутатських об'єднань, є вплив іноземних урядів та організацій. Іноземні уряди та організації можуть чинити тиск на депутатські асоціації з метою просування своїх інтересів і порядку денного. Нарешті, зовнішніми факторами, які впливають на розвиток депутатських об'єднань, є висвітлення в ЗМІ та громадська думка.

Позитивне висвітлення в ЗМІ та громадська думка можуть підвищити довіру та легітимність депутатських об'єднань. Становлення та розвиток депутатських об'єднань в Україні є складним процесом, що включає різноманітні внутрішні та зовнішні фактори. Одним із найважливіших внутрішніх факторів є політичний ландшафт країни. В Україні політична система характеризується високим рівнем фрагментарності та відсутністю сильних партій і стабільних коаліцій. Це ускладнює парламентаріям працювати разом і формувати значущі

союзи. Більше того, радянське минуле України та його спадок авторитаризму створили політичну культуру, яка не сприяє формуванню парламентських об'єднань. Відсутність прозорості та підзвітності в політиці ускладнює довіру один до одного парламентаріям і спільну роботу для досягнення спільних цілей. Крім того, такі культурні чинники, як мова та релігія, також можуть створювати розбіжності між парламентарями та ускладнювати їм ефективну співпрацю. З іншого боку, міжнародна підтримка та фінансування відіграли значну роль у розвитку депутатських об'єднань в Україні.

Міжнародні організації та іноземні уряди надали фінансову та технічну допомогу парламентським асоціаціям для просування демократії та прав людини в Україні. Ця допомога допомогла створити більш сприятливе середовище для парламентських об'єднань розвиватися, надаючи ресурси та досвід, які були недоступні в країні. Крім того, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності у 2014 році, забезпечила основу для більш тісної співпраці між Україною та ЄС у політичних, економічних та соціальних питаннях. У рамках цієї угоди Україна зобов'язалася здійснити ряд реформ, зокрема посилити парламентський нагляд і активізувати участь громадськості в законодавчому процесі. Угода про асоціацію також передбачала фінансову підтримку для розвитку парламентської демократії в Україні через Групу підтримки демократії та координації виборів Європейського парламенту. Іншим зовнішнім чинником, який вплинув на формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні, є геополітичне положення країни. Розташування України на перетині Європи та Азії зробило її спірним простором між Росією та Заходом. Як наслідок, українська політика зазнала значного впливу зовнішніх акторів, зокрема Росії, ЄС та Сполучених Штатів [20].

Ці зовнішні гравці прагнули просувати власні інтереси в Україні, що часто призводило до політичної поляризації та нестабільності. Це ускладнило спільну роботу парламентаріїв і створило проблема формування та розвиток депутатських об'єднань. Однак він також підкреслив важливість сильних і незалежних парламентських органів для забезпечення суверенітету та

стабільності країни. Підтримка міжнародних партнерів, таких як ЄС, відіграла вирішальну роль у зміцненні парламенту та просуванні демократичних цінностей в Україні. Крім зовнішніх чинників, існували й внутрішні чинники, які впливали на формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні. Одним із ключових внутрішніх факторів була політична та економічна ситуація в країні [38. с.90].

За останні кілька десятиліть в Україні відбулися значні політичні зміни, зокрема Помаранчева революція 2004 року та протести Євромайдану 2014 року. Ці події підкреслили прагнення українського народу до більш відкритого та демократичного суспільства та призвели до встановлення нової політичної системи. партії та організації громадянського суспільства. Однак політична ситуація в Україні залишалася нестабільною, з частими змінами уряду та триваючими конфліктами з Росією. Через це парламентським асоціаціям було важко створювати себе та набирати обертів. Іншим внутрішнім чинником, який вплинув на становлення та розвиток парламентських об'єднань в Україні, була політична культура та світогляд українців. Україна, як і багато інших пострадянських країн, має історію політичної корупції, відсутності прозорості та слабкого верховенства права. Ці фактори ускладнили спільну роботу парламентарів і створення сильних асоціацій.

Крім того, виникли труднощі у зміцненні довіри між різними політичними фракціями та партіями в парламенті. Це ще більше загальмувало розвиток ефективних парламентських об'єднань в Україні. Незважаючи на ці виклики, в Україні було кілька успішних ініціатив щодо створення парламентських асоціацій. Наприклад, Міжфракційна асоціація «Рівні можливості» була створена в 2002 році з метою просування гендерної рівності та прав жінок. Ця асоціація відіграла важливу роль у адвокації змін до законодавства для підтримки гендерної рівності в Україні. Серед інших успішних об'єднань – Міжфракційне об'єднання «За євроінтеграцію» та Міжфракційне об'єднання «За права людини». Підсумовуючи, на формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори. Хоча

міжнародна підтримка відіграла важливу роль у просуванні демократичних цінностей і зміцненні парламенту, внутрішні чинники, такі як політична культура та нестабільність, заважали прогрес [1].

Одним із внутрішніх факторів формування та розвитку депутатських об'єднань в Україні є політична культура країни. Україна має довгу історію корупції та політичної нестабільності, що породило брак довіри між парламентарями та перешкоджало співпраці між різними політичними фракціями. Через це парламентаріям важко працювати разом і формувати міцні асоціації, які можуть ефективно просувати свої плани. Відсутність прозорості та слабе верховенство права також сприяли цій проблемі. Щоб вирішити ці проблеми, Україні необхідно зосередитися на розвитку більш прозорої, підзвітної та демократичної політичної культури. Значну роль у становленні та розвитку депутатських об'єднань в Україні відіграють і зовнішні фактори. Міжнародна підтримка відіграла важливу роль у просуванні демократичних цінностей та зміцненні парламенту в Україні. Європейський Союз, наприклад, був ключовим партнером у підтримці демократичних реформ і зміцненні верховенства права в Україні. ЄС надав фінансування, технічну допомогу та досвід, щоб допомогти Україні побудувати сильніші демократичні інституції та просувати права людини. Інші міжнародні організації, такі як ООН і Рада Європи, також активно сприяють розвитку демократії та депутатських асоціацій в Україні.

Однак зовнішні чинники також можуть мати негативний вплив. Наприклад, російське втручання в політичні справи України дестабілізувало країну та створило проблеми для формування сильних парламентських об'єднань. Іншим внутрішнім чинником, який впливає на формування депутатських об'єднань в Україні, є характер політичних партій країни. В Україні існує велика кількість політичних партій, які часто мають суперечливі ідеології та інтереси. Через це парламентаріям важко знайти спільну мову та ефективно співпрацювати. Крім того, відсутність сильної партійної системи в Україні означає, що окремі політики часто мають більше влади та впливу, ніж

їхня партія, що може ускладнити формування ефективних парламентських об'єднань. Щоб подолати ці внутрішні чинники, Україні слід працювати над зміцненням своїх політичних партій і створенням більш стабільної та передбачуваної партійної системи. Це може включати впровадження таких реформ, як жорсткіші правила щодо фінансування партій та підвищення прозорості партійної системи. Крім того, політичні партії могли б працювати над пошуком більшої точки дотику та більш ефективної співпраці, що могло б призвести до формування сильніших парламентських асоціацій [13].

Незважаючи на внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на становлення та розвиток депутатських об'єднань в Україні, існує ряд проблем, які перешкоджають їх становленню та розвитку. По-перше, значною проблемою, яка перешкоджає формуванню депутатських об'єднань, є фрагментарність політичного ландшафту. Численні політичні партії та відсутність домінуючої партії ускладнюють формування та набуття впливу об'єднаннями депутатів. По-друге, ще однією проблемою, яка гальмує створення депутатських об'єднань, є відсутність довіри та співпраці між політичними акторами. Політичні актори часто недовірливі один до одного, що ускладнює створення альянсів і співпрацю у спільних питаннях.

Нарешті, обмежені ресурси та можливості також є проблемами, які перешкоджають створенню та розвитку депутатських об'єднань в Україні. Обмежені ресурси та можливості депутатських об'єднань ускладнюють конкуренцію з іншими політичними акторами. Відсутність сильної партійної системи є серйозною проблемою для формування депутатських об'єднань в Україні. У більшості усталених демократій парламентські асоціації формуються на основі спільних ідеологій чи інтересів політичних партій. Однак в Україні політичні партії розвинені недостатньо, і окремі політики часто мають більшу владу, ніж їхні партії. Це ускладнює політикам організацію в ефективні коаліції, які можуть впливати на формування політики [14].

Щоб подолати цю проблему, Україні необхідно поставити пріоритет на зміцнення своїх політичних партій. Це може включати впровадження реформ,

які сприятимуть прозорості та справедливості у фінансуванні політичних партій і зменшать корупцію в партійній системі. Самі політичні партії також могли б працювати над пошуком глибшої точки дотику та більш ефективної співпраці. Створюючи сильніші партії з більш передбачуваними платформами, політики могли б легше знаходити союзників і співпрацювати з ними за різними партійними лініями. Ще одним викликом для формування депутатських об'єднань в Україні є фрагментарність політичного ландшафту. З великою кількістю політичних партій і відсутності домінуючої партії політикам може бути важко визначити потенційних союзників і побудувати ефективні союзи. Цю проблему можна вирішити шляхом заохочення більшої консолідації політичних партій або створення стимулів для політиків працювати разом через партійну лінію. Крім внутрішніх чинників у формуванні та розвитку депутатських об'єднань в Україні відіграють роль і зовнішні фактори.

Одним із таких факторів є вплив іноземних держав. Україна потрапила в геополітичне перетягування канату між Росією та Заходом, і це мало значний вплив на політичний ландшафт країни. Підтримка чи опозиція іноземних держав може визначити, які політики та партії мають ресурси та вплив для формування ефективних коаліцій. Це може ускладнити зусилля зі створення стабільного та передбачуваного політичного середовища в Україні. Ще одним зовнішнім фактором, який впливає на формування парламентських об'єднань в Україні, є відносини країни з Європейським Союзом. Україна прагне тісніших зв'язків з ЄС, і це призвело до прийняття ряду реформ у стилі ЄС. Однак між Україною та ЄС все ще існують значні відмінності, коли йдеться про політичну культуру та інституції. Це може створити проблеми для українських політиків, оскільки вони намагаються орієнтуватися в складних правилах і нормах політики в стилі ЄС.

Отже, на формування та розвиток депутатських об'єднань в Україні впливають різноманітні внутрішні та зовнішні фактори. Значну роль у формуванні депутатських об'єднань відіграють внутрішні чинники партійної приналежності, ідеологічна приналежність, регіональне представництво. На розвиток депутатських об'єднань впливають зовнішні чинники міжнародної

підтримки та фінансування, вплив іноземних урядів та організацій, висвітлення в ЗМІ та громадська думка.

3.2. Аналіз сучасного стану парламентських об'єднань та їх роль в системі влади

Депутатські об'єднання відіграють важливу роль у державному устрої України, виконуючи низку повноважень і функцій. Ці асоціації мають багату історичну історію, і їх значення лише зросло в останні роки. Проте стан депутатських об'єднань в Україні не позбавлений проблем.

Депутатські об'єднання мають давню і багату історію в Україні, яка сягає початку ХХ століття. За радянських часів депутатські об'єднання використовувалися насамперед як інструмент контролю комуністичної партії за політичним процесом. Проте після здобуття Україною незалежності у 1991 році депутатські об'єднання взяли на себе нову роль представників народу та захисника його інтересів. Сьогодні до обов'язків депутатських об'єднань в Україні входить представництво інтересів своїх членів у законодавчому процесі, контроль за діяльністю представників влади, пропагування демократичних цінностей і прав людини. Виконуючи ці функції, депутатські об'єднання сприяють ефективності державного устрою, забезпечуючи почутість голосу громадян і притягнення до відповідальності представників влади. Незважаючи на свою важливість, депутатські об'єднання в Україні стикаються як з внутрішніми, так і з зовнішніми факторами, які впливають на їх формування та розвиток [37. с.66].

Всередині країни відсутність прозорості щодо вимог щодо членства та процесу прийняття рішень депутатськими асоціаціями часто призводить до звинувачень у корупції та зловживанні впливом. Це призвело до відсутності довіри до цих асоціацій і послабило їх здатність ефективно представляти інтереси своїх членів. Зовні політичний клімат в Україні був складним для депутатських асоціацій, з частими змінами уряду та дуже поляризованим

політичним середовищем. Вплив олігархів та інших потужних бізнес-інтересів також був фактором формування політичного ландшафту в Україні. Як наслідок, депутатським об'єднанням довелося орієнтуватися в цих складних політичних силах, водночас представляючи інтереси своїх членів. Для вирішення цих внутрішніх і зовнішніх викликів лунали заклики до підвищення прозорості та підзвітності у формуванні та діяльності депутатських об'єднань. Це включає встановлення чітких вимог до членства та процесів прийняття рішень, а також впровадження заходів для запобігання корупції та торгівлі впливом.

Крім того, зростає визнання необхідності спільної роботи депутатських асоціацій у більшій мірі в Україні. Співпраця між депутатськими об'єднаннями може сприяти зміцненню їх позицій та підвищенню ефективності представництва інтересів своїх членів. Крім того, важливо зазначити, що роль і стан депутатських об'єднань в Україні тісно пов'язані із загальною політичною ситуацією в країні. З моменту здобуття незалежності в 1991 році Україна пережила значні політичні потрясіння, включаючи Помаранчеву революцію 2004 року та протести Євромайдану 2014 року, які призвели до усунення президента Януковича. Ці заходи підкреслили важливість громадянського суспільства та роль депутатських об'єднань у забезпеченні демократії та підзвітності в Україні [10].

Однак, незважаючи на ці події, Україна все ще стикається з проблемами з точки зору корупції, політичної поляризації та впливу потужних інтересів. Триваючий конфлікт із Росією також додає політичній нестабільності та небезпеки в Україні. У світлі цих викликів вкрай важливо, щоб депутатські об'єднання в Україні продовжували відігравати активну роль у формуванні політичного ландшафту та представляти інтереси своїх членів. Це включає адвокацію реформ і заходів для зміцнення демократії, сприяння прозорості та підзвітності та боротьбу з корупцією.

Попри свою важливу роль у державній системі, депутатські об'єднання в Україні стикаються з низкою викликів. Однією з найбільших проблем є відсутність чіткої законодавчої бази та нормативних актів, що регулюють їх

діяльність. Це призвело до плутанини та непослідовності у роботі депутатських об'єднань, а також до відсутності прозорості та підзвітності. Крім того, депутатські об'єднання в Україні часто зазнають тиску та залякування з боку державних службовців, що може ускладнити їм ефективне виконання своїх обов'язків. Нарешті, порівняно з депутатськими об'єднаннями в інших країнах, в Україні часто бракує ресурсів і підтримки, необхідних для ефективного виконання своєї роботи. Роль і стан депутатських об'єднань у державному устрої України мають вирішальне значення для забезпечення демократії та підзвітності в країні. За останні роки Україна досягла значного прогресу в розбудові сильного громадянського суспільства та просуванні політичної прозорості. Однак країна все ще стикається з багатьма викликами, включаючи корупцію, політичну поляризацію та впливові групи інтересів.

Триваючий конфлікт з Росією також додав політичної нестабільності в Україні, що робить ще більш критичним для парламентських асоціацій відігравати активну роль у формуванні політичного ландшафту та представленні інтересів своїх членів. Однією з найважливіших ролей, яку мають відігравати ці асоціації, є адвокація реформ і заходів, які сприяють розвитку демократії, прозорості та підзвітності під час боротьби з корупцією. Попри свою важливість у державній системі, депутатські об'єднання в Україні стикаються зі значними проблемами. Відсутність чіткої законодавчої бази та нормативно-правових актів, що регулюють їхню діяльність, призвела до плутанини та непослідовності в їхній роботі, а також до відсутності прозорості та підзвітності. Крім того, державні службовці часто піддають ці асоціації тиску та залякуванню, що перешкоджає їхній ефективній діяльності [13].

Порівняно з парламентськими об'єднаннями в інших країнах Україні часто бракує необхідних ресурсів і підтримки ефективно виконувати свою роботу. Депутатські об'єднання є важливими суб'єктами державного устрою України, оскільки вони відіграють важливу роль у забезпеченні демократії, прозорості та підзвітності в країні. Ці асоціації відповідають за пропаганду реформ і заходів, які сприяють розвитку демократії та боротьбі з корупцією, одночасно

представляючи інтереси своїх членів. Однак, незважаючи на свою важливість, ці асоціації стикаються зі значними проблемами, які перешкоджають їх ефективності у виконанні своїх обов'язків.

Однією з головних проблем, з якою стикаються депутатські об'єднання в Україні, є відсутність чіткої законодавчої бази та нормативно-правових актів, що регулюють їх діяльність. Це призвело до плутанини та неузгодженості в їхній роботі, що ускладнило їм бути прозорими та підзвітними. Крім того, державні службовці часто піддають ці асоціації тиску та залякуванню, що ще більше знижує ефективність виконання ними своїх обов'язків. Крім того, Україна все ще бореться з корупцією, політичною поляризацією та впливовими групами інтересів. Триваючий конфлікт із Росією загострив ці виклики, що робить ще більш важливим для парламентських асоціацій відігравати активну роль у формуванні політичного ландшафту та представленні інтересів своїх членів. Проте, порівняно з парламентськими об'єднаннями в інших країнах, Україні часто бракує фінансовій та організаційній підтримці депутатських об'єднань.

Незважаючи на ці виклики, є певні позитивні зрушення щодо ролі та стану депутатських об'єднань в Україні. В останні роки були зроблені спроби зміцнити правову базу для цих асоціацій і забезпечити їм більшу інституційну підтримку. Наприклад, Закон про Регламент Верховної Ради України, прийнятий у 2019 році, містить положення щодо створення та функціонування депутатських груп. Це допомогло прояснити правовий статус і діяльність цих об'єднань, а також створило основу для їхньої роботи. Крім того, є кілька успішних ініціатив депутатських об'єднань, як-от створення Антикорупційного комітету та Комітету з прав людини у Верховній Раді. Ці комітети відіграли важливу роль у вирішенні проблем корупції та прав людини в Україні [14].

Ще одним позитивним моментом є зростання ролі організацій громадянського суспільства у підтримці та адвокації депутатських об'єднань. Організації громадянського суспільства відіграли ключову роль у просуванні прозорості та підзвітності в Україні, а також підтримали роботу депутатських асоціацій. Наприклад, Громадянська мережа ОПОРА активно відслідковує

роботу депутатських груп і регулярно публікує звіти та рекомендації щодо її вдосконалення. Незважаючи на ці позитивні зрушення, існує ще багато викликів, які необхідно вирішити, щоб повною мірою реалізувати потенціал парламентських об'єднань в Україні. Однією з головних проблем є відсутність фінансової та організаційної підтримки цих об'єднань. Багатьом депутатам важко знайти ресурси для ефективної роботи своїх груп і здійснення своєї діяльності. Особливо це стосується опозиційних груп, які часто стикаються з політичним тиском і обмеженим доступом до ресурсів. Іншою проблемою є тенденція парламентських асоціацій зосереджуватися на вузьких питаннях або домінувати кількома ключовими гравцями. Це може призвести до браку різноманітності та інклюзивності, що, у свою чергу, обмежує ефективність цих асоціацій. Також потрібна більша прозорість і підзвітність у роботі депутатських об'єднань. Це включає забезпечення того, щоб вони були доступні для громадськості, а їх діяльність була відкритою та підзвітною.

Для покращення стану депутатських об'єднань в Україні можна зробити ряд кроків. По-перше, необхідно зміцнити законодавчу базу та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність депутатських об'єднань, щоб забезпечити більшу чіткість та послідовність у їхній діяльності. Це може включати заходи щодо захисту незалежності депутатських асоціацій від державного втручання та забезпечення їх відповідальності за свої дії. По-друге, слід заохочувати більшу прозорість і підзвітність за допомогою таких заходів, як вимога до депутатських асоціацій публікувати свої фінансові звіти та діяльність.

Нарешті, слід заохочувати співпрацю та кооперацію між депутатськими асоціаціями, щоб вони могли ділитися ресурсами та досвідом і працювати разом для просування демократичних цінностей і прав людини. Здійснюючи ці кроки, можна покращити стан депутатських об'єднань в Україні та посилити їх важливу роль у системі держави. Депутатські об'єднання відіграють вирішальну роль у державному устрої України, оскільки представляють інтереси депутатів та просувають їх спільний порядок денний. Однак є кілька проблем, які необхідно вирішити, щоб забезпечити їхню ефективність та інклюзивність. Однією з

головних проблем є вузька спрямованість окремих асоціацій і домінування кількох ключових гравців. Це може призвести до відсутності різноманітності та представлення різних точок зору, що зрештою обмежує вплив цих асоціацій [41. с.123].

Щоб подолати це, важливо заохочувати більшу інклюзивність і прозорість їх діяльності. Це може включати такі заходи, як створення форумів або платформ для залучення громадськості та зворотного зв'язку, а також забезпечення прийняття рішень через демократичні процеси. Ще одним ключовим питанням є необхідність більшої підзвітності та прозорості в роботі депутатських об'єднань. Це означає гарантувати, що вони відкриті для громадського контролю, а їхні фінансові звіти та діяльність легкодоступні. Це допоможе зміцнити суспільну довіру до цих об'єднань і посилити їх легітимність як представників народу. Для досягнення цих цілей важливо зміцнити законодавчу базу, яка регулює діяльність депутатаасоціацій та надати їм необхідні ресурси та підтримку для ефективного виконання їхньої роботи.

Крім того, важливо визнати важливу роль, яку відіграють депутатські об'єднання у розвитку демократичних інститутів і процесів в Україні. Вони забезпечують платформу для діалогу та співпраці між депутатами від різних політичних партій та регіонів, а також сприяють досягненню консенсусу та компромісу в законодавчому процесі. Таким чином, вони є вирішальною складовою демократичної системи в Україні, а їх ефективність і всеохопність є важливими для успіху політичної системи країни. Крім того, важливо також визнати потенціал депутатських об'єднань для сприяння соціально-економічному розвитку України. Відстоюючи політику та програми, які підтримують потреби та інтереси своїх виборців, ці асоціації можуть допомогти створити більш справедливе та процвітаюче суспільство. Це може включати ініціативи, пов'язані, зокрема, з охороною здоров'я, освітою, інфраструктурою та створенням робочих місць.

Отже, депутатські об'єднання відіграють важливу роль у державному устрої України, виконуючи низку повноважень і функцій. Однак для

забезпечення їх ефективності та легітимності вкрай важливо посилити їх прозорість і підзвітність громадськості. Цього можна досягти шляхом впровадження таких заходів, як оприлюднення їхньої фінансової звітності та забезпечення більшого доступу громадськості до їх діяльності. Крім того, парламентські асоціації також можуть відігравати важливу роль у сприянні діалогу та співпраці між депутатами як усередині, так і між політичними партіями. Це може призвести до більшого консенсусу та компромісу в законодавчому процесі, який є важливим для ефективного функціонування демократії. Тому необхідно забезпечити їх необхідними ресурсами та підтримкою для ефективного виконання своїх ролей. Крім того, депутатські об'єднання також можуть сприяти соціально-економічному розвитку України, відстоюючи політику та програми, які відповідають потребам та інтересам їхніх виборців. Це може варіюватися від охорони здоров'я та освіти до інфраструктури та створення робочих місць. Представляючи голоси людей, ці асоціації можуть допомогти створити більш справедливе та процвітаюче суспільство.

3.3. Рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення ролі парламентських об'єднань в Україні

Депутатські асоціації відіграють важливу роль у законотворчому процесі в Україні. Ці асоціації об'єднують членів парламенту від різних партій і сприяють міжпартійній співпраці, досягненню консенсусу та аналізу політики. Однак у функціонуванні депутатських об'єднань ще є можливості для вдосконалення.

Міжпартійна співпраця та досягнення консенсусу є важливими для ефективної законотворчості. Парламентські асоціації можуть відігравати вирішальну роль у сприянні такій співпраці, об'єднуючи членів парламенту від різних партій і сприяючи діалогу та дебатам. Крім того, парламентські асоціації можуть сприяти прозорості та підзвітності законодавчого процесу, забезпечуючи всім зацікавленим сторонам доступ до інформації та надаючи можливості для публічних консультацій. Нарешті, парламентські асоціації повинні зміцнити

свою спроможність проводити дослідження та аналіз політичних питань, що може допомогти інформувати законодавчий процес. Депутатські об'єднання відіграють важливу роль у державному устрої України. Вони відповідають за сприяння міжпартійній співпраці, досягнення консенсусу та аналіз політики. Проте все ще існує потреба у вдосконаленні функціонування цих асоціацій. Щоб посилити міжпартійну співпрацю, парламентські асоціації повинні зосередитися на сприянні діалогу та дебатам. Вони також можуть сприяти прозорості та підзвітності законодавчого процесу, надаючи доступ до інформації та дозволяючи публічні консультації.

Крім того, парламентські асоціації також повинні зміцнити свою спроможність проводити дослідження та аналіз питань політики. Цей крок може сприяти інформуванню законотворчого процесу та покращенню якості законів, які ухвалюються в Україні. Коли асоціації проводять дослідження, вони можуть надавати інформацію, засновану на фактах, яка може допомогти в розробці відповідної політики та законів. Ці асоціації також можуть надавати рекомендації та відгуки щодо запропонованого законодавства. Окрім цих функцій, депутатські об'єднання також можуть виступати майданчиком для обговорення та вирішення проблем, що стосуються широкої громадськості. Ці питання можуть варіюватися від прав людини до проблем навколишнього середовища та економічного розвитку. Вирішуючи такі проблеми, парламентські асоціації можуть сприяти просуванню суспільних інтересів і забезпечити підзвітність уряду перед народом. Парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у законодавчому процесі, надаючи законодавцям платформу для взаємодії та обміну ідеями.

Однак ці асоціації стикаються з кількома проблемами, які необхідно вирішити, щоб підвищити їх ефективність. Одним із напрямків, який потребує уваги, є сприяння міжпартійній співпраці. Часто політичні розбіжності можуть перешкоджати співпраці між різними партіями, що призводить до законодавчого глухого кута та неефективного законотворчого процесу. Парламентські асоціації можуть допомогти подолати цей розрив, сприяючи діалогу та дебатам між

різними політичними партіями. Забезпечуючи нейтральний простір для взаємодії законодавців, парламентські асоціації можуть допомогти досягти консенсусу щодо ключових питань політики. Ще одна важлива сфера, де парламентські асоціації можуть покращити свою діяльність, – це сприяння прозорості та підзвітності законодавчого процесу. Часто громадськість може не мати достатнього доступу до інформації про законотворчий процес. Парламентські асоціації можуть допомогти подолати цю прогалину, надаючи доступ до інформації та дозволяючи публічні консультації. Роблячи це, вони можуть надати громадськості краще розуміння законодавчого процесу та сприяти більшій підзвітності з боку законодавців. Крім того, парламентські асоціації також можуть посилити свою спроможність проводити дослідження та аналіз питань політики.

Участь громадськості необхідна для живої демократії. Парламентські асоціації можуть підвищити обізнаність та участь громадськості, залучаючи організації громадянського суспільства до своєї діяльності та надаючи більше можливостей для громадських консультацій та інформації. Крім того, парламентські асоціації можуть використовувати соціальні медіа та інші платформи для спілкування з широким загалом і регулярно оновлювати інформацію про свою діяльність. Роблячи це, парламентські асоціації можуть допомогти подолати розрив між громадянами та їх обраними представниками. Депутатські асоціації відіграють вирішальну роль у законотворчому процесі в Україні. У країні багатопартійна система, а парламент складається з різних фракцій і груп з різними ідеологіями та інтересами.

Отже, досягнення консенсусу щодо ключових питань політики може бути складним завданням. Забезпечуючи нейтральний простір для взаємодії законодавців, парламентські асоціації можуть сприяти діалогу та допомагати створювати міжпартійні коаліції. Це може бути особливо корисним для вирішення складних питань, таких як конституційні реформи, виборчі реформи та антикорупційні заходи.

Проте, щоб підвищити ефективність парламентських об'єднань, їм необхідно вирішити питання прозорості та підзвітності. Українська громадськість часто не має достатнього доступу до інформації про законодавчий процес, що може призвести до відсутності довіри до рішень парламенту. Парламентські асоціації можуть відігравати важливу роль у сприянні прозорості, надаючи доступ до інформації та уможливлючи консультації з громадськістю. Це може сприяти зміцненню довіри між громадськістю та законодавцями та покращенню якості законодавства. Крім того, парламентські асоціації можуть посилити свою спроможність проводити дослідження та аналіз політичних питань. Цього можна досягти шляхом взаємодії з аналітичними центрами, університетами та іншими дослідницькими установами по всьому світу.

Одним із шляхів підвищення ролі депутатських об'єднань в Україні є надання їм відповідних ресурсів і підтримки. Це включає фінансування досліджень, навчальні програми для законодавців та технічну допомогу в організації громадських консультацій та розповсюдженні інформації. Розробивши комплексну стратегію подальшого розвитку та вдосконалення депутатських об'єднань, український уряд може забезпечити, щоб вони стали ефективним інструментом сприяння прозорості, підзвітності та належному управлінню. Іншим ключовим аспектом посилення ролі парламентських асоціацій є сприяння співпраці між різними групами та фракціями всередині парламенту. Для цього потрібна готовність до діалогу та компромісу, а також відданість загальному благу.

Парламентські асоціації можуть слугувати форумом для сприяння співпраці та розбудові стосунків між партіями, допомагаючи подолати бар'єри та сприяти кращому розумінню. Також важливо сприяти активній участі громадянського суспільства в роботі депутатських об'єднань. Цього можна досягти шляхом публічних консультацій, відкритих слухань та інших форм залучення, які дають змогу громадськості надавати відгуки щодо законодавчих пропозицій та інших політичних ініціатив. Залучаючи громадянське суспільство до законодавчого процесу, парламентські асоціації можуть допомогти

забезпечити, щоб політика та закони відображають потреби та бажання людей, яким вони призначені служити.

Окрім вищезазначених стратегій, український уряд також може використовувати технології для покращення функціонування парламентських асоціацій. Цього можна досягти шляхом розробки онлайн-платформ, які дозволяють співпрацювати та спілкуватися в режимі реального часу між членами різних асоціацій. Такі платформи також можуть сприяти обміну інформацією та передовим досвідом, полегшуючи парламентаріям навчання один в одного та вдосконалення своїх законотворчих навичок. Крім того, важливо забезпечити належне представництво парламентських асоціацій у процесах прийняття рішень у парламенті. Це вимагає відданості прозорості та інклюзивності, а також встановлення чітких вказівок щодо того, як асоціації можуть брати участь у парламентській діяльності. Такі керівні принципи мають бути розроблені таким чином, щоб усі асоціації мали справедливі та рівні можливості брати участь у законодавчому процесі та домагатися, щоб їхні голоси були почуті.

Партійна поляризація та брак співпраці є головними перешкодами для ефективного функціонування парламентських об'єднань. Ці проблеми можна вирішити шляхом сприяння міжпартійному діалогу та досягненню консенсусу, як обговорювалося в першому параграфі. Крім того, обмеження потенціалу, такі як недостатні ресурси та персонал, можуть перешкоджати функціонуванню парламентських асоціацій. Розв'язання цих обмежень вимагатиме від уряду зобов'язання надати достатні ресурси та підтримку парламентським асоціаціям. Нарешті, законодавчі та нормативні перешкоди, такі як обмеження фінансування та доступу до інформації, також можуть перешкоджати функціонуванню депутатських об'єднань. Ці перешкоди слід усунути, щоб забезпечити ефективну діяльність парламентських асоціацій.

Парламентські асоціації відіграють вирішальну роль у законотворчому процесі в Україні, і важливо забезпечити подальший розвиток і вдосконалення їх ролі. Одним із способів досягти цього є створення платформ, які сприяють обміну інформацією та кращими практиками між парламентаріями для

покращення їхніх законотворчих навичок. Ця платформа дозволить парламентаріям вчитися один в одного та вдосконалювати свої законодавчі процеси. Крім того, важливо забезпечити належне представництво парламентських асоціацій у процесах прийняття рішень у парламенті. Цього можна досягти шляхом сприяння прозорості та інклюзивності та встановлення чітких вказівок для участі асоціацій у парламентській діяльності. Ці вказівки мають гарантувати, що кожна асоціація має рівні та справедливі можливості брати участь у законодавчому процесі та бути почутою. Однак партійна поляризація та відсутність співпраці є основними перешкодами для ефективного функціонування парламентських об'єднань.

Для вирішення цих проблем надзвичайно важливо сприяти міжпартійному діалогу та досягненню консенсусу. Крім того, обмеження спроможності, такі як недостатні ресурси та персонал, можуть перешкоджати функціонуванню парламентських асоціацій. Тому необхідно, щоб уряд надав належні ресурси та підтримку для забезпечення ефективного функціонування парламентуарних асоціацій. Для подальшого покращення ролі парламентських асоціацій в Україні також важливо зміцнити їхні комунікаційні та інформаційні стратегії. Цього можна досягти шляхом підвищення обізнаності громадськості про депутатські об'єднання та їх діяльність через використання різноманітних ЗМІ. Створення сайту або облікових записів у соціальних мережах, присвячених депутатським асоціаціям, може полегшити доступ громадськості до інформації про їхню роботу. Крім того, співпраця з організаціями громадянського суспільства також може допомогти покращити взаємодію парламентських асоціацій із громадськістю. Нарешті, важливо сприяти підвищенню ролі парламентських асоціацій у розвитку міжнародного співробітництва. Цього можна досягти шляхом налагодження партнерства з парламентськими асоціаціями інших країн. Це дозволить обмінюватися досвідом та кращими практиками, сприяти розробці нових законодавчих ініціатив, підвищувати міжнародну репутацію українських депутатських асоціацій.

Парламентські об'єднання в Україні грають важливу роль у політичній системі країни, сприяючи координації дій депутатів та впливаючи на формування політичних рішень та законодавчий процес. Проте, для подальшого розвитку та вдосконалення їхньої ролі необхідно вжити ряд заходів та реформ. Ми надаємо рекомендації щодо покращення функціонування парламентських об'єднань в Україні.

1. Зміцнення внутрішнього регулювання та контролю

a. Впровадження стандартів та кодексу етики для парламентських об'єднань, які встановлять норми поведінки, прозорість та відкритість їхньої роботи.

b. Забезпечення механізмів внутрішнього контролю та обліку фінансових ресурсів, що надходять до парламентських об'єднань. Це допоможе уникнути корупційних ризиків та забезпечить відкритість фінансової діяльності.

c. Забезпечення відповідальності та дотримання демократичних процедур у прийнятті рішень в межах парламентських об'єднань. Важливо розглядати питання про транснаціональні аудити та звіти щодо їхньої діяльності.

2. Забезпечення більшої відкритості та доступності інформації

a. Розробка веб-сайту або платформи, де буде регулярно публікуватися інформація про діяльність та рішення парламентських об'єднань, включаючи засідання, голосування, ініціативи та інше. Це забезпечить більшу доступність інформації для громадськості.

b. Вимога до парламентських об'єднань щодо публікації щорічних звітів про свою роботу, включаючи витрати та фінансову діяльність.

c. Забезпечення доступу представників громадськості та ЗМІ до робочих засідань та заходів, які організовуються парламентськими об'єднаннями.

3. Підвищення ролі парламентських об'єднань у законодавчому процесі

a. Розгляд можливості визнання парламентських об'єднань як структурних підрозділів Верховної Ради України, що дозволить їм бути більш інтегрованими в роботу парламенту та брати участь у роботі комітетів та підкомітетів.

б. Забезпечення більшої прозорості та відкритості законодавчого процесу, зокрема, публікацію проектів законів та поправок, які розглядаються парламентськими об'єднаннями, для громадськості та зацікавлених сторін.

с. Залучення парламентських об'єднань до процесу експертного оцінювання законодавчих ініціатив і розробки альтернативних варіантів проектів законів.

4. Підтримка та навчання для депутатів-ініціаторів

а. Надання навчальних курсів та семінарів для депутатів, які є ініціаторами створення парламентських об'єднань, щодо організації та управління такими об'єднаннями, а також щодо знання законодавчого процесу.

б. Підтримка та консультування депутатів у питаннях стратегічного планування та розвитку їхніх парламентських об'єднань.

5. Розвиток міжнародних зв'язків та співпраця

а. Активізація співпраці парламентських об'єднань з аналогічними структурами в інших країнах з метою обміну досвідом та найкращими практиками.

б. Розробка міжнародних проектів та ініціатив спільно з парламентськими об'єднаннями інших країн для спільного вирішення глобальних проблем та викликів.

6. Забезпечення сталості та уніфікації процедур

а. Розгляд можливості встановлення загальних стандартів та процедур для діяльності парламентських об'єднань, що допоможе створити єдину систему регулювання їхньої роботи.

б. Забезпечення сталості та непереривності роботи парламентських об'єднань незалежно від змін у складі парламенту чи політичних кон'юнктурах.

Загальна мета цих рекомендацій полягає в покращенні ролі та функціонування парламентських об'єднань в Україні, збільшенні їхньої відкритості та ефективності, а також сприянні активнішій участі у розв'язанні важливих суспільних проблем. Реалізація цих рекомендацій сприятиме

зміцненню демократичних процесів та підвищенню рівня впливу громадськості на прийняття рішень в Україні.

Отже, депутатські об'єднання відіграють вирішальну роль у законотворчому процесі в Україні. Посилюючи роль депутатських об'єднань у законодавчому процесі, підвищуючи обізнаність та участь громадськості та подолавши перешкоди на шляху їх ефективного функціонування, ми можемо побудувати більш живу та ефективну демократію в Україні. Завдяки відданості всіх зацікавлених сторін, у тому числі депутатів парламенту, організацій громадянського суспільства та уряду, ми можемо забезпечити реалізацію потенціалу парламентських асоціацій як ключового компонента демократичної системи України.

ВИСНОВКИ

Отже, ми визначили поняття та основні функції парламентських об'єднань. Вони виступають як інструмент саморегуляції парламентського корпусу, сприяючи координації дій депутатів, що належать до різних політичних партій чи груп. Парламентські об'єднання виконують важливу роль у формуванні політичних альянсів та коаліцій, а також у підтримці ініціатив і реформ. Вони є важливим інструментом для представництва інтересів громадян та взаємодії парламенту з іншими гілками влади та громадянським суспільством.

У другому розділі ми провели історичний аналіз становлення парламентських об'єднань в Україні. Визначено, що історичний досвід формування та діяльності парламентських об'єднань у країні багатогранний. Важливими етапами були початок 1990-х років, коли вперше з'явилися парламентські об'єднання у Верховній Раді України, та подальший розвиток цього явища у період демократичних змін після Помаранчевої революції. Однак важливо відзначити, що історичний контекст також давав відповідні виклики та перешкоди для розвитку парламентських об'єднань, зокрема, політичні кризи, нестабільність та відмінності в політичних поглядах депутатського корпусу.

В другому розділі ми визначили вплив парламентських об'єднань на політичну систему України. Парламентські об'єднання активно впливають на формування політичних рішень та законодавчий процес в країні. Вони стають ключовими учасниками українського парламенту, здатними впливати на політичний курс країни. Крім того, вони взаємодіють з іншими політичними силами та громадянським суспільством, сприяючи створенню різноманітних альянсів і коаліцій. Однак важливо відзначити, що ефективність та транспарентність роботи парламентських об'єднань залишаються об'єктом критики та потребують подальших реформ.

У третьому розділі ми проаналізували різні фактори, які впливають на розвиток парламентських об'єднань в Україні, включаючи внутрішні та зовнішні чинники. Внутрішні фактори включають політичну конкуренцію, структуру

парламенту, партійні системи та інші. Зовнішні фактори, зокрема підтримка міжнародних організацій та зовнішніх донорів, також мають вагому роль у розвитку парламентських об'єднань.

На основі проведеного аналізу, ми вносимо деякі рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення ролі парламентських об'єднань в Україні. Зокрема, необхідно зміцнити механізми внутрішнього регулювання та контролю діяльності об'єднань, збільшити їхню відкритість та транспарентність, а також сприяти активнішій взаємодії між парламентськими об'єднаннями та іншими політичними силами.

Перспективи подальших досліджень. Виконана робота розкрила важливий аспект української політичної системи – роль та функції парламентських об'єднань. Проте, ця тема залишається актуальною та потребує подальших досліджень. Майбутні дослідження можуть бути спрямовані на глибший аналіз взаємодії парламентських об'єднань з іншими гілками влади, а також на оцінку їхньої ролі в сучасних реформах та стратегічних напрямках розвитку України.

Отже, парламентські об'єднання в Україні є важливим феноменом в політичній системі країни, і вони мають значущий вплив на формування політичних рішень та законодавчий процес. Дослідження їхньої ролі, становлення та впливу дозволяє краще зрозуміти політичну динаміку України та спрямувати зусилля на подальше вдосконалення цього інструменту політичного впливу. Це дослідження стало спробою внести вагомий внесок у розуміння та аналіз політичних процесів в Україні, а також надала підставу для подальших досліджень та реформ в сфері парламентських об'єднань. Робота залишається актуальною та сподіваємось, що вона сприятиме подальшому вивченню та розвитку цієї важливої галузі політичних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аліксійчук О. Аналіз тенденцій міжпарламентської взаємодії України та ЄС. Філо- софія та політологія в контексті сучасної культури. 2021. No 13. С. 26–34. URL: [https:// ip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1067/1214](https://ip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1067/1214)
2. Байрачна Л.К., Барабаш Ю.Г., Веніславський Ф.В., Кичун В.І., Колісник В. П.. Конституційне право України: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого / В.П. Колісник (ред.), Ю.Г. Барабаш (ред.). — Х.: Право, 2008. — 416с.
3. Батанов О. Парламентаризм як феномен і категорія сучасного конституційного права. Правова держава. 2022. No 33. С. 278–289. URL: http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33_2022_.pdf#page=278
4. Бисага Ю.М., Бисага Ю.Ю., Белов Д.М., Решетар І.В., Палінчак М.М., Рогач О. Я.. Конституційне право України: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ужгородський національний ун-т. Інститут держави і права країн Європи. Юридичний факультет. Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства. Ужгород: Ліра, 2007. 370с.
5. Буткалюк Г., Коверко С. Історико-правова генеза парламентаризму в Україні. Подільський науковий вісник. 2019. No4. С. 107–112. URL: http://pnv.in.ua/images/Magazine/4_2019.pdf#page=107.
6. В. Гошовська Парламентаризм і система публічного управління в умовах сучасних викликів. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього : монографія / авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. А. Гошовська та ін; за заг. ред. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко. – К. : ВПЦ «Київський університет». 2022. –С. 11-56. (976 с.) URL: <https://ir.library.knu.ua/handle/123456789/2137>
7. Венгер В. Правові моделі функціонування парламентських об'єднань. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2011. С. 61–64.

8. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2021. Випуск 35, с. 184–192 Visnuk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies. Issue 35, p. 184–192
9. Годованець В.Ф., Головін А.С. Конституційне право України [Текст]: навч. посіб. / В.Ф. Годованець, А.С. Головін. К.: Персонал, 2011. 386 с.
10. Гонюкова Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Лілія Гонюкова ; за наук. ред. д-ра політ. наук Л. Є. Шкляра. К. : НАДУ, 2009. 392 с.
11. Городецький О. В. Парламентське право України: процес становлення. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 1996. Вип. 4-5 : Правознавство. С. 138.
12. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська [та ін.]. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
13. Гошовська В., Пашко Л., Даниленко Л. Посилення інституційної спроможності Верховної Ради України як умова подолання кризи вітчизняного парламента- ризму. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2019. № 1. С. 31
14. Гошовська В., Рейтерович І. Політичний процес в Україні: особливості, проблеми та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Том 17 (1). 2023. С. 16-20 <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/17-3/7>
15. Гриньова М., Іванюк І., Паращенко Л. Громадянська парламентська просвіта вза- кладах освіти України: Аналіт. звіт за результатами соціол. опитування освітян та учнів. Київ : [Б. в.], 2020. 96 с. URL: https://edudevelop.org.ua/images/files/Analit_zvit_postorinkovy_2021.pdf
16. Даниленко Л.І. Становлення Наукової школи вітчизняного парламентаризму. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ, 2018. 384 с., авторські С. 359 375.

17. Демків Р.Я. Конституційне право України [Текст]: курс лекцій / Р.Я. Демків; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л.: [б. в.], 2012. 331 с.
18. Древаль Ю. Д. До питання про структуру та сутність парламентського права [Електронний ресурс] / Ю. Д. Древаль. URL: [irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe)
19. Древаль Ю. Д. Парламентське право: регулює чи декларує? / Ю. Д. Древаль. [Електронний ресурс] / Ю. Д. Древаль. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
20. Журавський В. С. Організація діяльності парламенту і особливості правового регулювання. Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. 16 с.
21. Журавський В. С. Парламент України: шляхи розвитку і вдосконалення функцій. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001.- 63 с.
22. Конституційне право України [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Р. Ф. Гринюк та ін.; за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. Р.Ф. Гринюка]; Донец. нац. ун-т, Екон.-правовий ф-т. - Донецьк : ДонНУ, 2014. 281 с.
23. Конституційне право України [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [В.І. Орленко та ін.]; за ред. проф. Ю.І. Крегула; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2-ге вид., допов. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 527 с.
24. Конституційне право України [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Р.Ф. Гринюк та ін.; за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. Р.Ф. Гринюка]; Донец. нац. ун-т, Екон.-правовий ф-т. Донецьк: ДонНУ, 2014. 281 с.
25. Конституційне право України [Текст]: підручник / [Алмаші І.М. та ін.]; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. - 8-е вид., перероб. та допов. Ужгород: Гельветика, 2016. 474 с.
26. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

27. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник / В.В. Кравченко – Вид. 6-те, виправл. та доповн. К.: Атіка, 2009. 608с.
28. Криховецький І. Теоретичні підходи до вивчення історії українського парламентаризму. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького : Журнал. Серія Право. No 13 (25). 2022. С. 69–75. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf>
29. Лебідь А., Назаров М. Інструменти громадської участі в Україні: навчально-методичний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2020. 73с. URL: https://ppst.sumdu.edu.ua/images/pdf/Posibnik_instrumenty.pdf
30. Левків С. Особливості взаємодії інститутів влади і громадянського суспільства на сучасному етапі / С. Левків // Відкриті очі. 2010. 16 лют.
31. Мартинюк Р. Інститут парламентської більшості у вітчизняній політико-правовій практиці / Р. Мартинюк // Вибори та демократія. 2010. No 2–3 (24–25). С. 69–77.
32. Парламентаризм та парламентська діяльність : словник-довідник / за заг. ред. д-ра. політ. наук, проф. В. А. Гошовської. К. : НАДУ, 2010. С. 140.
33. Парламентаризм: підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]; за ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.
34. Парламентська діяльність: цінності, стандарти, компетентність : словник-довідник / за заг. ред. К. О. Ващенко, В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2018. 208 с. (Серія “Депутатська бібліотека”)
35. Парламентське право України : навч. посібник / кол. авт., за ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Н. Ярмиша. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. С. 7.
36. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник для студ. вищих навч. закл.: У 2 т. / НАН України;

Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / В.Ф. Погорілко (ред.). К.: ТОВ "Вид-во "Юридична думка", 2006. 544с.

37. Політична культура в забезпеченні єдності та консолідації українського суспільства: монографія /авт. кол.: В.А.Гошовська [та ін.]: за ред. В.А.Гошовської. Київ : НАДУ, 2021. 220 с.;

38. Політологія : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / За наук. ред. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_29_10_2018.pdf

39. Приходько Х. Теорія конституційного процесу: доктринальні та прикладні аспекти : монографія / Приходько ; відп. ред. М. О. Баймуратов. Тернопіль : Джура, 2010. С.116-117.

40. Про вибори народних депутатів України // Відомості Верховної Ради України, 2012, № 10-11, ст.73

41. [Про вибори народних депутатів України](#): Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI: [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>

42. Про політичні партії в Україні: Закон України No 2365-III. Редакція від 12.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>.

43. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України No 1861-VI. Редакція від 23.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.

44. Про статус народного депутата України: Закон України No 2790-XII. Редакція від 20.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>.

45. Про Центральну виборчу комісію: Закон України No 1932-IV. Редакція від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>.

46. Рудич Ф. М. Політологія : [підручник] / Ф. М. Рудич. К. : Либідь, 2006. – 280 с.

47. Сачко Д. Особливості, історія та перспективи сучасного парламентаризму в Україні. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне

управління та адміністрування. 2022. No 2. С. 74–81. URL: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.2.10>

48. Словська І. Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України : монографія / Словська І.Є. – К. : Юрінком Інтер, 2013.

49. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс [Текст]: навч. посіб. / О.В. Совгіря, Н.Г. Шукліна. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 541 с.

50. Теорія та історія вітчизняного парламентаризму : монографія / за заг. ред. В.А. Гошовської – К. : НАДУ, 2013. 368 с.

51. Цоклан В.І. Система джерел конституційного права України : монографія / В.І. Цоклан, В.Л. Федоренко ; за ред. В.Л. Федоренка. К. : Ліра-К, 2009. – С.270 – 271.

52. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн [Текст]: підручник / проф. В.М. Шаповал; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - 10-те вид., перероб. та допов. Київ: Ін Юре, 2015. 315, [1] с.

53. Шаптала Н.К. Конституційне право України [Текст]: [навч. посіб.] / Шаптала Н.К., Задорожня Г.В. – Запоріжжя: Дике Поле, 2012. - 479 с.

54. Шемшученко Ю. С. Контрольний механізм забезпечення прав людини в Україні / Ю. С. Шемшученко // Академ. юрид. думка / уклад. : І. Б. Усенко, Т. І. Бондарук ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Ін Юре, 1998. С. 409–412.

55. Шемшученко Ю. С. Проблеми українського парламентаризму у світлі конституційної реформи в Україні / Ю. С. Шемшученко // Стратегічні пріоритети. 2008. No 2. С. 104.

56. Шляхтун П. П. Парламентаризм : Словник-довідник / Шляхтун П.П. К. : Парламентське вид-во, 2003. С. 95.

57. Шляхтун П.П. Конституційне право України: підручник / Шляхтун П.П. К.: Освіта України, 2008. 592с.

58. Юринець Ю.Л. Конституційне право України [Текст]: навч. посіб. / Ю.Л. Юринець; Нац. авіац. ун-т. Ужгород: Бреза, 2014. 367 с. Бреза, 2014.